



รายงานการวิจัย

การจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่ม
ชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร

**The Knowledge Management of Ethnomusicology on the Various
Ethnic Groups in Phichit Province**

ประยูร ลิ้มสุข

สาขาวิชาดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2560

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่ม
ชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร

**The Knowledge Management of Ethnomusicology on the Various
Ethnic Groups in Phichit Province**

ประยูร ลิ่มสุข

สาขาวิชาดนตรีสากล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุนอุดหนุนโดย งบประมาณแผ่นดินที่พิจารณาโดยผ่านความเห็นชอบจาก

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ 2560

(ก)

ชื่องานวิจัย	การจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร
ผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร ถิรมสุข
สาขาวิชา	สาขาวิชาดนตรีสากล
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีเสรีวิจัย 2560

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร โดยผ่านการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นแหล่งของการศึกษา เรียนรู้ พื้นฟูดนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในลักษณะการเรียนรู้แบบพหุภาคี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชาวพื้นถิ่น ชาวไทยกูย ชาวไทยมุสลิม ชาวลาวเงี้ยว ชาวไทยยวน ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยทรงดำ ชาวไทยอีสาน ชาวลาวพวน ชาวลาวครั่ง ตามกรอบแนวคิดการวิจัยว่าด้วยกระบวนการจัดการความรู้ทั้ง 7 ขั้นตอน ได้แก่ การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร โดยการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้จัดทำชุดความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ โดยการจัดทำฐานข้อมูลทางด้านดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การจัดการความรู้, ดนตรีเชิงชาติพันธุ์, ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

Research	The Knowledge Management of Ethnomusicology on the Various Ethnic Groups in Phichit Province
Researcher	Prayoon Limsuk
Major	Music and Art Program
	Phetchabun Rajabhat University Year 2016

Abstract

This research is aimed to knowledge management of ethnomusicology on the various ethnic groups in Phichit province through participatory action research as a source of learning, learning, ethnomusicology and culture of various ethnic groups in multilateral learning. This research is a qualitative research using participatory action research methodology The study population is comprised of local people, Thai Kuy, Thai Muslims, Lao Gao, Thai Yuan, Chinese people, Thai Songdum, Thai Esan, Lao Phuan people, and Lao Khrang. Knowledge management in 7 steps: knowledge search, creating and seeking knowledge knowledge management system, processing and scrutinizing knowledge access to knowledge sharing and exchanging knowledge and learning. The research found that after the management of ethnic musical knowledge to create the identity of ethnic groups. In Phichit province by sharing and sharing. Knowledge gathering provides knowledge, diversity, language and culture of various ethnic groups. It creates a network of cooperation among ethnic groups. To exchange learning each other. There are activities for exchange among ethnic groups. Ethnic groups Systematic knowledge management. By creating a database of ethnic music. In Phichit Province To be a source of learning for ethnic groups. Consequently, the preservation and restoration of the music of the ethnic group is effective.

Keyword : Knowledge Management, Ethnomusicology, Cultural Diversity

(ค)

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ในการสนับสนุนทุนวิจัย ภายใต้งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 ตลอดจนบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่มีส่วนทำให้งานวิจัยนี้สามารถทำได้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้สามารถนำมาให้เป็นแนวทางสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายทาง ภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร จากการใช้ผลงานวิจัย โจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

ประยูร ลิ่มสุข

10 สิงหาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
Abstract.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญรูป.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	5
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
1.5 กรอบแนวความคิดของการวิจัย.....	7
บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดการจัดการความรู้.....	8
2.1.1 ความหมายของการจัดการความรู้.....	9
2.1.2 ความสำคัญของการจัดการความรู้.....	10
2.1.3 กระบวนการจัดการความรู้.....	11
2.1.4 ประโยชน์ของการจัดการความรู้.....	14
2.2 ทฤษฎีการสร้างอัตลักษณ์.....	14
2.3 ทฤษฎีการศึกษาด้านมานุษยวิทยา.....	15
2.4 ทฤษฎีการวิเคราะห์ดนตรี.....	18
2.4.1 ทฤษฎีการวิเคราะห์ดนตรี.....	18
2.4.2 ทฤษฎีการจำแนกประเภทของเครื่องดนตรี.....	21
2.4.3 ทฤษฎีการตรวจสอบระบบเสียง.....	22
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	29
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
3.2 เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	30

สารบัญ (ต่อ)

3.3	การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
3.4	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
3.5	แผนการดำเนินการวิจัย	32
บทที่ 4	ผลการวิจัย.....	33
4.1	สภาพทั่วไปของจังหวัดพิจิตร	33
4.2	ความหลากหลายทางทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์ของจังหวัดพิจิตร.....	35
4.3	การจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร.....	42
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	46
5.1	สรุปผลการวิจัย	46
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	48
5.3	ข้อเสนอแนะ	50
	เอกสารอ้างอิง	51
	ภาคผนวก	53
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ที่ให้ข้อมูลแต่ละชุมชน	54
	ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต	58
	ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย	61

(ค)

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
รูปที่ 2.1 วงจรการเรียนรู้.....	13
รูปที่ 4.1 ภาพกิจกรรมการจัดการความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ	45

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ดนตรี เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาควบคู่กับมนุษย์ในทุกสังคม ดนตรีได้รับการสรรค์สร้างขึ้นเพื่อรับใช้การดำรงชีวิตของมนุษย์ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น มนุษย์รู้จักใช้เสียงดนตรีช่วยในการล่าสัตว์มาเป็นอาหาร ใช้ผ่อนคลายหลังการทำงานเช่น ร้องเพลงเกี่ยวสาว ร้องเพลงเกี่ยวข้าว ร้องเพลงเรือ ในบางโอกาสใช้ดนตรีเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึก หรือใช้ประกอบพิธีทางศาสนาและพิธีกรรมต่างๆ ในสังคมเช่น ร้องเพลงประกอบพิธีแห่นางแมวเพื่อขอให้ฝนตก ร้องเพลงประกอบพิธีทำบุญบั้งไฟของชาวอีสาน นอกจากนี้ดนตรียังเป็นศิลปะที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมอันรุ่งเรือง แสดงถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรมอันสูงส่งอย่างหนึ่งของชาติ แสดงให้เห็นความรุ่งเรืองในอารยธรรมของชาติเจ้าของดนตรีได้เป็นอย่างดี ดังนั้นดนตรีจึงเป็นสมบัติที่น่าภาคภูมิใจของบุคคลในชาติ เช่นเดียวกับความภูมิใจในภาษา ในวรรณคดีในนาฏศิลป์ และจิตรศิลป์ (ปัญญา รุ่งเรือง, 2546: 6)

ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา (Ethnomusicology) เป็นการศึกษาดนตรีในวัฒนธรรม ในฐานะที่ดนตรีเป็นวัฒนธรรมหนึ่ง (in and as culture) ซึ่งบอกเป็นนัยว่าในการศึกษานั้นต้องศึกษาควบคู่กันทั้งดนตรีวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา ซึ่งเสียงดนตรีที่ปรากฏนั้นมันคือผลของพฤติกรรมมนุษย์ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจากการกำหนดคุณค่า ทักษะและความเชื่อของผู้คนซึ่งดำรงอยู่ในวัฒนธรรมหนึ่งๆ ทั้งยังกล่าวอีกว่า ดนตรีเป็นประติสัมพันธ์ของมนุษย์และดนตรีก็มีโครงสร้างแต่คุณลักษณะเหล่านั้นไม่สามารถเกิดขึ้นอย่างที่ปรากฏได้เองโดยปราศจากพฤติกรรมที่สรรค์สร้างขึ้นให้เป็นเช่นนั้น เราต้องทำความเข้าใจให้รู้ถึงว่าทำไมจึงมีการสร้างดนตรีที่มีโครงสร้างเช่นนั้น มาจากพฤติกรรมใดและพฤติกรรมนั้นมีขึ้นมาจากแนวคิดอะไร นอกจากนั้นยังต้องศึกษาให้เข้าใจว่าเมื่อเกิดแนวคิดความเชื่ออันผลักดันไปสู่พฤติกรรมที่สร้างสรรค์งานดนตรีแล้วนั้นพวกเขาสร้างมันขึ้นมาอย่างไรด้วย จึงส่งผลออกมาเป็นงานดนตรีที่เป็นระบบหรือตามรูปแบบที่พวกเขาพึงพอใจ ดังนั้น ดนตรีชาติพันธุ์วิทยาจึงต้องศึกษาร่วมกันระหว่างวิธีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาจึงจะทำให้มีความกระจ่างและเข้าใจในการศึกษาอย่างถ่องแท้ทั้งแง่มุม ไม่มีศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งที่ถือเป็นคำตอบสูงสุดแต่ทั้งสองศาสตร์นี้ต้องถูกผนวกเข้าด้วยกันเพื่อผลของความเข้าใจอันกว้างขวางยิ่งขึ้น (Merriam, 1964: 6-7)

ธีรยุทธ บุญมี (2546: 5-6) กล่าวถึงชาวตะวันตกว่ายึดถือตะวันตกเป็นศูนย์กลางครอบงำองค์ความรู้ทุกปริมณฑล ทั้งสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ และปรัชญามนุษยชาติในโลกกำลังเคลื่อนตัวไปข้างหน้าสู่การเชื่อมโยงเป็นโลกเดียวกัน ซึ่งจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้ามนุษยกลุ่มต่างๆ ในโลกยังขาดการเคารพซึ่งกันและกัน การยอมรับซึ่งกันและกัน และการขจัดความไม่เท่าเทียมกันในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ถ้าความไม่เท่าเทียมกันยังมีมาก โลกอาจต้องเผชิญกับความขัดแย้งรุนแรงขึ้นในรูปของสงครามระหว่างประชาชาติ หรือสงครามระหว่างวัฒนธรรม ธีรยุทธ กล่าวต่อไปว่า โลกในศตวรรษที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติอย่างใหญ่หลวงในหลายๆ ด้าน เช่น ประชาชาติต่างๆ ใน ออฟริกา อินเดีย เอเชีย เริ่มมีอิสรภาพจากลัทธิอาณานิคมตะวันตก การต่อสู้จนได้รับการยอมรับในศักดิ์ศรีทางวัฒนธรรม ฐานะทางสังคม และสิทธิทางการเมืองของคนผิวสีและคนกลุ่มน้อยต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ตั้งแต่ราวปี ค.ศ. 1950 หรือ พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา ยังมีอีกหนึ่งมิติใหญ่เกิดขึ้นคือ เกิดการเคารพ ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมขึ้น ไม่ว่าจะเป็น วัฒนธรรมมวลชน (mass culture) วัฒนธรรมประชานิยม (popular culture) หรือวัฒนธรรมคนกลุ่มน้อย คนพื้นถิ่น ชาวบ้าน คนยากจน จนเกิดเป็นภาวะความหลากหลายทางวัฒนธรรมขึ้น ส่งผลให้เกิด ประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม การตีคุณค่าศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ปรัชญาของกลุ่มชนต่างๆ หรือกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ใหม่หมด

การศึกษาวิจัยด้านดนตรีชาติพันธุ์วิทยา จึงเป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญในการลดการดูหมิ่นทางวัฒนธรรมและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ทำให้มนุษย์เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมระหว่างประเทศและสามารถแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมทางด้านดนตรี อันเป็นผลทำให้เกิดมิตรภาพระหว่าง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ส่งผลทำให้มนุษยชาติอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข จึงเป็นมูลเหตุสำคัญในการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาดนตรีชาติพันธุ์วิทยาเพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากรสาขาวิชาดังกล่าว เพื่อให้บุคลากรเหล่านั้นมีความรู้ความสามารถในการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาศาสตร์ทางดนตรีประเทศชาติ สร้างเอกสารตำราวิชาการทางดนตรีให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาด้านดนตรีของประเทศไทย และสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคมโลกต่อไป

การดำรงอยู่ของดนตรีในแต่ละวัฒนธรรม หากพิจารณาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมแล้ว จะพบว่า ดนตรีของทุกวัฒนธรรมนั้นมิได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวและปิดกั้นตนเอง แต่มีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังที่ Pongsapich (2002) ได้อธิบาย ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (Culture interaction) ของแต่ละสังคมมีปัจจัยและปรากฏการณ์ที่หลากหลาย เช่น การปรับตัว (Apation) การสังสรรค์ทางวัฒนธรรม (Acculturation) การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Cultural assimilation) การบูรณาการทางวัฒนธรรม (Cultural integration) และความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

(Cultural conflict) เป็นต้น (Pongsapich, 2002: 16) หากมองคนตรีเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกับภาษาและงานศิลปะแขนงอื่นจะพบว่า ทุกสิ่งมีวิวัฒนาการและการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยเฉพาะ โดยมีการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (Culture interaction) ไม่อย่างใดอย่างหนึ่งตามข้างต้น

ในเรื่องเดียวกัน Pidokrajt (2009) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง ทฤษฎีปรากฏการณ์วัฒนธรรม โดยกล่าวว่า วัฒนธรรมของสังคมในทุกระดับ เมื่อมีความเป็นไปร่วมกันด้วยสายโยงของการรับ-ส่ง ผ่านบริบทการสื่อสารไร้พรมแดนจะก่อให้เกิดความแปลกเสริมเข้าไปในวิถีชีวิตวัฒนธรรมของสังคม การปรับเปลี่ยนสร้างความสอดคล้องหรือให้เกิดความร่วมมือสามารถเกิดขึ้นได้หลายมิติ เช่น การปริวรรตที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก การปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน รวมทั้งการปรับพัฒนา ทอดลด หดคบทบาทหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้น การที่ปรากฏการณ์วัฒนธรรมมีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินวิถีชีวิตของมนุษย์แต่ละปัจเจกบุคคลของแต่ละกลุ่มวัฒนธรรม จึงเป็นผลให้ วัฒนธรรมถิ่นมีความเป็นลักษณะเฉพาะ โดยมีโครงสร้างวัฒนธรรม จึงเป็นผลให้วัฒนธรรมถิ่นมีความเป็นลักษณะเฉพาะ โดยมีโครงสร้างสัมพันธ์ 3 ส่วน คือ วัฒนธรรมที่มีส่วนเหมือนกัน วัฒนธรรมที่มีส่วนคล้ายเคียงกันและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน (Pidokrajt, 2009: 46-49) จากแนวคิดดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นว่าอัตลักษณ์ทางคนตรีไม่สามารถแบ่งแยกได้จากพันธุกรรมหรือเส้นแบ่งเขตแดนประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาติพันธุ์ที่อยู่ใกล้ชิดกันและสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม คนตรีระหว่างกันได้ตลอดเวลา

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนแสดงให้เห็นถึงความเป็นลักษณะเฉพาะ หรือความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน ปัญหาและความต้องการในแต่ละชุมชนย่อมแตกต่างกันไป การช่วยเหลือหรือชุมชนต้องการพึ่งพาตนเองย่อมแตกต่างกัน ไม่เหมือนกันทั้งหมดอาจจะมีลักษณะต่างๆ ไปในสถาบันทางสังคมที่มีความคล้ายคลึงกัน แต่ความมีชีวิตทางวัฒนธรรมในสถาบันต่างๆ ย่อมแตกต่างกันไป เช่น ในแต่ละชุมชนย่อมจะมีสถาบันต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน แต่บริบทเนื้อหาของการคงอยู่ การปรับตัว และการเปลี่ยนแปลงในแต่ละสถาบันแตกต่างกันไป ซึ่งไม่เหมือนกัน ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความสำคัญอย่างมากในงานพัฒนา ดังจะเห็นว่าผลกระทบของการพัฒนาประเทศโดยไม่ได้คำนึงถึง การพัฒนาที่ต้องมีความแตกต่างกันตามความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงทำให้เกิดช่องว่างของการพัฒนา หรือเกิดผลกระทบในการพัฒนาประเทศที่ทำให้บางชุมชนไม่ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสม (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2543: 29)

โลกยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันกำลังอยู่ในภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประเทศและวัฒนธรรมสมัยใหม่มีอิทธิพลเป็นอย่างมาก คนรุ่นใหม่ขาดความสนใจในวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์ตนเอง แต่กลับหันไปสนใจหรือนิยมวัตถุใหม่ๆ เข้ามาใช้จน

ทำให้ลืมความเป็นมาของวัฒนธรรมตนเอง จึงทำให้สังคมในชุมชนหมู่บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากที่สำคัญและต้องการฟื้นฟูโดยเร่งด่วน ได้แก่ การฟื้นฟูด้านดนตรี การฟื้นฟูด้านพิธีกรรมและความเชื่อ การฟื้นฟูด้านวัฒนธรรม ประเพณี ต่างๆ เหล่านี้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษสู่คนรุ่นหลัง และถือเป็นสิ่งดั้งเดิมที่คนรุ่นหลังควรให้ความสนใจและใส่ใจ แต่จากสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปการรับเอาวัฒนธรรมอื่นๆ เข้ามาในชุมชนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยง่าย หากขาดความตระหนักและขาดความรู้เท่าทันสิ่งเหล่านี้จะสามารถกลืนหายไปได้อย่างรวดเร็ว (สำราญ ท้าวเงิน และคณะ, 2556 : 152)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีหัวใจสำคัญอยู่ที่การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันแสวงหาปัญหา และคิดค้นแนวทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาที่เป็นเรื่องอันเป็นฉันทามติของชุมชน ไม่ว่าจะปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม ทำงานร่วมกันทั้งแก้ปัญหา และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักวิจัยภายนอกทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวย หรือวิทยากรกระบวนการร่วมกับนักวิจัยชุมชนที่เป็นชาวบ้าน ดังนั้น การวิจัยจึงสร้างคุณลักษณะของการเรียนรู้แบบพหุภาคี พร้อมกับบังเกิดผลพลอยได้ที่เป็นจิตสำนึกตระหนักในปัญหา หน้าที่ และร่วมกันแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องตรงตามความต้องการ

ในสังคมฐานความรู้ การจะอยู่รอดและการดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ที่จะจัดการกับทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการความรู้ยังเป็นศาสตร์ที่จะต้องมีการพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้แพร่หลายมากขึ้น ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความรู้ คือ ความรู้เป็นทรัพยากรเพียงอย่างเดียวที่ยังใช้ยังมีเพิ่ม ผู้จัดการความรู้ที่เป็นระดับมืออาชีพ ปัจจุบันจะต้องเผชิญปัญหาและความคาดหวังที่สูงมาก เพราะความรู้ใหม่เกิดขึ้นในอัตราทะลุทะลวง ความรู้มีวงจรชีวิตที่สั้นลง (ถ้าสมัยง่าย) และการจัดการสมัยใหม่ ไม่ว่าจะวงการใดๆ ล้วนแต่ใช้ความรู้ ที่เข้มข้นขึ้นทุกขณะ ดังนั้น ทุกคนจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อม เพราะถ้าหากคุณรองชนะเลิศลงทุนลงแรงในการจัดการความรู้จนเริ่มเห็นผลมันอาจสายเกินไปที่จะไล่ตาม

ความรู้ในฐานะปัจจัยเพื่อการแข่งขัน ได้กระทบและสร้างความตื่นตัวในภาคธุรกิจมาแล้วระยะหนึ่ง องค์กรทุกแห่งได้รับการกระตุ้นให้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินสมบัติที่หลบซ่อนอยู่ภายในสมองของพนักงาน องค์กรสมัยใหม่ที่มีนวัตกรรม มักจะจัดตั้งกลุ่มทำงานเพื่อจัดการความรู้ ส่วนประธานหรือผู้บริหารระดับสูงก็จะเน้นบทบาทในการใช้ความรู้เพื่อปรับทิศทางขององค์กรสำหรับอนาคต เราจะพบว่า มีทีมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาหลายบริษัท โฆษณาเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมสัมมนาในหัวข้อ “การจัดการความรู้” แสดงให้เห็นว่า การลงทุนในทุนทางปัญญา จะช่วยสร้างกำไร

หรืออัตราผลตอบแทนให้กับองค์กรมากกว่าการลงทุนในปริมาณที่เท่ากับทุนที่เป็นวัสดุสิ่งของ หรือเป็นยุคที่ทุนทางปัญญาขององค์กรมีค่ามากกว่าทุนที่เป็นสิ่งของหลายเท่าตัว

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัด พิจิตร เพื่อเป็นแหล่งของการศึกษา เรียนรู้ ฟื้นฟูคนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ใน ลักษณะการเรียนรู้แบบพหุภาคี เพื่อศึกษาความหลากหลายทางดนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดพิจิตร เพื่อการจัดการความรู้ความหลากหลายทางดนตรีและ วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดพิจิตร ให้ได้องค์ความรู้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ก่อนที่จะเสื่อม สลายไป โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนแบบพหุภาคี

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อการจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ใน จังหวัดพิจิตร

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการจัดการความรู้ทาง ดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) ด้านเนื้อหา

จะเป็นการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการความรู้ทางดนตรี เชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตรที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสำรวจพื้นที่จริง

2) ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร ได้แก่ ชาวพื้นถิ่น ชาวไทยกูย ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยลาวเงี้ยว ชาวไทยยวน ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยทรงดำ ชาวไทยอีสาน ชาวไทยพวน ชาวไทยลาวครั่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ใน จังหวัดพิจิตร ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ของการศึกษาวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นกลุ่มหรือ บุคคลที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นกลุ่มหรือบุคคลที่ให้ ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร 3) กลุ่มบุคคล

ทั่วไป (General Informants) โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบอลหิมะ (Snow Ball Sampling) โดยผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติที่ต้องการจำนวนหนึ่ง จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลือกแนะนำหรือเสนอชื่อตัวอย่างอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นทอดๆ ต่อๆ กันไปแบบบอลหิมะ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับคนตรีในชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร

3) ด้านพื้นที่

- ชาวพื้นถิ่น บ้านห้วยพุก ตำบลห้วยพุก อำเภอคงเจริญ จังหวัดพิจิตร
- ชาวไทยกูย บ้านยางตะพาย ตำบลบึงบัว อำเภอวยวิมบารมี จังหวัดพิจิตร
- ชาวไทยมุสลิม บ้านคิยาอูลอิสลาม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิจิตร
- ชาวไทยลาวแจ้ว บ้านป่าห้วย ตำบลหนองปลาไหล อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร
- ชาวไทยยวน บ้านลำประดาใต้ ตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก
- ชาวไทยเชื้อสายจีน บ้านตะพานหิน ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน พิจิตร
- ชาวไทยทรงดำ บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลวังโมกข์ อำเภอวยวิมบารมี จังหวัดพิจิตร
- ชาวไทยอีสาน บ้านหนองบัว ตำบลท้าย อำเภโพนทะเล จังหวัดพิจิตร
- ชาวไทยพวน บ้านป่าแดง ตำบลหนองพยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
- ชาวไทยลาวครั่ง บ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่จะได้ประโยชน์โดยตรงได้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ

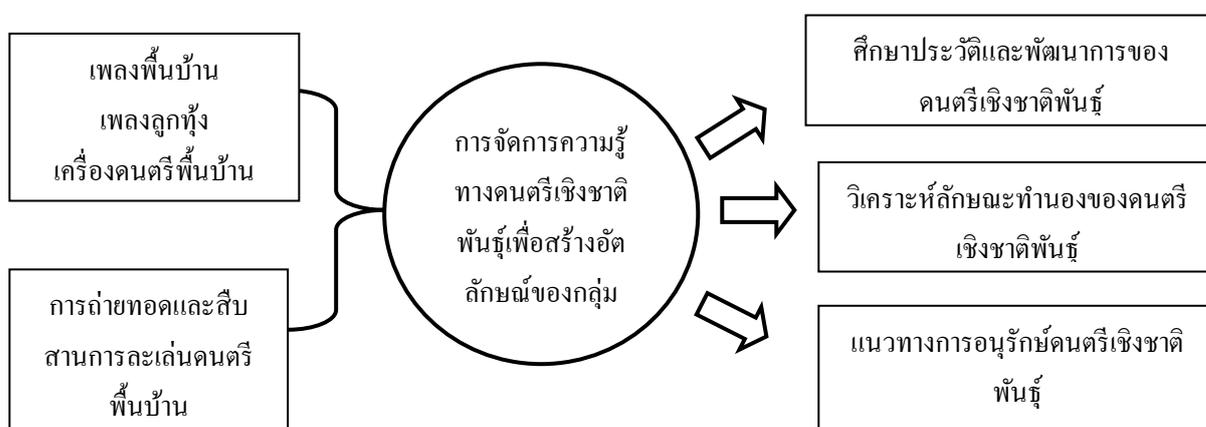
1) ทราบถึงรูปแบบ ลักษณะคนตรีเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการเก็บบันทึกและทำความเข้าใจสภาพวัฒนธรรมคนตรีที่เป็นอยู่ในช่วงระยะเวลาของการวิจัยโดยภาพรวมโดยผ่านกระบวนการจัดการความรู้ทางคนตรีเชิงชาติพันธุ์

2) ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมคนตรีกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอื่นๆ ในชุมชน อันจะนำมาซึ่งความเข้าใจในวิถีคิด ความเชื่อ พฤติกรรม โครงสร้างทางสังคมโดยภาพรวมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในมนุษย์ต่างชาติพันธุ์เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ และบทบาทหน้าที่ของวัฒนธรรมคนตรีที่ปรากฏในชุมชนยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมคนตรีที่สูญหาย เลือนลาง

3) ทราบถึงอิทธิพลของกระแสสังคมเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมดนตรีเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร อันจะทำให้ทราบถึงการตอบสนองของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร ที่มีต่อกระแสสังคมเมืองเหล่านั้น ที่มีผลต่อแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะเป็นข้อมูลทางมานุษยวิทยา วัฒนธรรมศึกษา มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา

1.5 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องนี้ดังต่อไปนี้



รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) แนวคิดการจัดการความรู้
- 2) ทฤษฎีการสร้างอัตลักษณ์
- 3) ทฤษฎีการศึกษาด้านมานุษยวิทยา
- 4) ทฤษฎีการวิเคราะห์ดนตรี
- 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการจัดการความรู้

ในสังคมฐานความรู้ การจะอยู่รอดและการดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ที่จะจัดการกับทุนทางปัญญา (Intellectual Assets) แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการความรู้ยังเป็นศาสตร์ที่จะต้องมีการพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้แพร่หลายมากขึ้น ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความรู้ คือ ความรู้เป็นทรัพยากรเพียงอย่างเดียวที่ยังใช้ยังมีเพิ่ม ผู้จัดการความรู้ที่เป็นระดับมืออาชีพ ปัจจุบันจะต้องเผชิญปัญหาและความคาดหวังที่สูงมาก เพราะความรู้ใหม่เกิดขึ้นในอัตราทะลุทะลวง ความรู้มีวงจรชีวิตที่สั้นลง (ล้าสมัยง่าย) และการจัดการสมัยใหม่ ไม่ว่าจะวงการใดๆ ล้วนแต่ใช้ความรู้ ที่เข้มข้นขึ้นทุกขณะ ดังนั้น ทุกคนจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อม เพราะถ้าหากคุณรอจนคู่แข่งได้ลงทุนลงแรงในการจัดการความรู้จนเริ่มเห็นผล มันอาจสายเกินไปที่จะไล่ตาม ความรู้ในฐานะปัจจัยเพื่อการแข่งขัน ได้กระทบและสร้างความตื่นตัวในภาคธุรกิจมาแล้วระยะหนึ่ง องค์กรทุกแห่งได้รับการกระตุ้นให้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินสมบัติที่หลบซ่อนอยู่ภายในสมองของพนักงาน องค์กรสมัยใหม่ที่มีนวัตกรรม มักจะจัดตั้งกลุ่มทำงานเพื่อจัดการความรู้ ส่วนประธานหรือผู้บริหารระดับสูงก็จะเน้นบทบาทในการใช้ความรู้เพื่อปรับทิศทางขององค์กรสำหรับอนาคต เราจะพบว่ามิติมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาหลายบริษัท โฆษณาเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมสัมมนาในหัวข้อ “การจัดการความรู้” แสดงให้เห็นว่า การลงทุนในทุนทางปัญญาจะช่วยสร้างกำไรหรืออัตราผลตอบแทนให้กับองค์กรมากกว่าการลงทุนในปริมาณที่เท่ากันกับทุนที่เป็นวัสดุสิ่งของ หรือเป็นยุคที่ทุนทางปัญญาขององค์กรมีค่ามากกว่าทุนที่เป็นสิ่งของหลายเท่าตัว

2.1.1 ความหมายของการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ในองค์กร หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2548) โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ (1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม (2) ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีการต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม. 2548)

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการที่เป็นเครื่องมือหรือวิธีการเพิ่มพูนมูลค่าหรือคุณค่าของกิจกรรมขององค์กร กลุ่มบุคคล หรือเครือข่ายของกลุ่มบุคคลหรือองค์กรการจัดการความรู้ ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การนำ “ความรู้” มา “จัดการ” แต่มีความหมายจำเพาะและลึกซึ้งกว่านั้นมาก การจัดการความรู้ คือ เครื่องมือพัฒนาผลงานของบุคคล องค์กร เครือข่าย และพัฒนาสังคมในภาพรวมในยุคสังคม-เศรษฐกิจบนฐานความรู้ การจัดการความรู้มีอยู่แล้วตามธรรมชาติในทุกคนทุกองค์กร ทุกเครือข่าย และทุกสังคม แต่เป็นการจัดการความรู้ที่ทำโดยไม่มีระบบแบบแผนขาดพลัง (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม. 2548)

ยุทธนา แซ่เตียว (2547) ได้ให้ความหมายของ การจัดการความรู้ ว่าเป็นกระบวนการในการสรรหาความรู้หรือกระบวนการในการนำความรู้มาถ่ายทอด แบ่งปันความรู้ไปยังบุคลากรเพื่อพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้มีการสร้าง รวบรวม จัดระบบ เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งนี้ ส่งผลให้การปฏิบัติงานขององค์กรมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

Ryoko Tayama (อ้างถึงในสุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคณะ. 2548) ได้ระบุความหมายไว้ว่า การจัดการเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่ ประสบการณ์ของคนในองค์กรอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่จะทำให้มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งขั้นทางธุรกิจ

World Bank (อ้างถึงในสุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคณะ. 2548) ได้ระบุความหมายการจัดการความรู้ไว้ว่าการจัดการความรู้เป็นการรวบรวมวิธีปฏิบัติขององค์กรและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง การนำมาใช้ประโยชน์และเผยแพร่ความรู้และบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบเพื่อให้แต่ละหน่วยงานเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ตลอดเวลา มีการเผยแพร่เพื่อประโยชน์ต่อสังคม มีการสร้างขึ้นมาใหม่เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่ง ซึ่งเราเลือกนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพขององค์กร ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว องค์กรควรกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (วิศิษฐ์ สงวนวงษ์วาน. 2549)

กล่าวโดยสรุป การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการสร้างความรู้ การรวบรวมความรู้ การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้สะดวกต่อการนำมาใช้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ ถ่ายทอดต่อกัน ในองค์กรอันเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์กรเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ผลจากการสร้างความรู้ก่อให้เกิดผลงานด้านวิชาการต่างๆ และเกิดทักษะความชำนาญ สามารถนำมาพัฒนาองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม

2.1.2 ความสำคัญของการจัดการความรู้

องค์กรจำนวนมากประสบปัญหาในเรื่องของการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องในการรักษาจุดแข็งหรือความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กรให้ดำรงอยู่ในองค์กรอย่างถาวร การพัฒนาองค์กรส่วนใหญ่มักขึ้นอยู่กับบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น และเมื่อกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทต่อความสำเร็จขององค์กรเหล่านี้ได้ออกจากองค์กรไปไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ความรู้และความเชี่ยวชาญต่างๆ ที่เคยเป็นส่วนที่สร้างความแข็งแกร่งขององค์กรมักจะหายไปพร้อมกับบุคคลกลุ่มดังกล่าวด้วยในกรณีเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อองค์กรเป็นอย่างมาก บางองค์กรอาจถึงกับวิกฤติทำให้องค์กรประสบกับปัญหาอาจถึงขั้นที่ต้องเลิกดำเนินการเลยก็มี ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องของการจัดการความรู้ทั้งสิ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เนื่องจากองค์กรไม่สามารถเปลี่ยนความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคลากร (Personal Knowledge) ให้กลายเป็นความรู้ขององค์กร (Organizational Knowledge) ที่สามารถถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นในองค์กรได้ เพื่อให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับบุคคลบางกลุ่มนั้น (สมชาย นำประสิทธิ์ชัย)

การจัดการความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่กระจัดกระจายในองค์กร จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งการจัดการความรู้ (Knowledge-based Management) ให้สามารถสะสมและรวบรวม มาตรการส่งเสริมและนำองค์ความรู้มาแบ่งกันใช้งาน (Knowledge Sharing) ให้กับทุกคนในองค์กร ทำการต่อ ยอดภูมิปัญญาเหล่านั้นยิ่งขึ้น และนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยมีสมาชิกขององค์กรเป็นบุคคลเรียนรู้ (Learning Person) ในที่สุด (สมศักดิ์ ภิญโญธรรมกร. 2548 : 3)

2.1.3 กระบวนการจัดการความรู้

บุญดี บุญญากิจ และคณะ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่นำความรู้ที่มีอยู่ หรือเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร โดยผ่านกระบวนการต่างๆ คณะผู้เขียน ได้สรุปขั้นตอนหลักๆ ของกระบวนการความรู้ไว้ดังนี้

- 1) การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification)
- 2) การสร้างและการแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)
- 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)
- 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)
- 5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)
- 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)
- 7) การเรียนรู้ (Learning)

ทั้ง 7 ขั้นตอนนี้จะช่วยองค์กรสามารถสร้างและจัดการความรู้ทั้งที่มีอยู่เดิมภายในองค์กร และความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

1) การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) การค้นหาว่าองค์กรมีความรู้อะไรบ้างในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้อะไรบ้างที่องค์กรจำเป็นต้องมี ทำให้องค์กรทราบว่าขาดความรู้อะไรบ้าง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “รู้เรา” นั่นเอง โดยทั่วไป องค์กรสามารถใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “Knowledge Mapping” หรือการทำแผนที่ความรู้ในขั้นตอนนี้เพื่อหาว่าความรู้ใดมีความสำคัญสำหรับองค์กร จัดลำดับความสำคัญของความรู้เหล่านั้น เพื่อให้องค์กรวางขอบเขตของการจัดการความรู้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประโยชน์ของแผนที่ความรู้คือช่วยทำให้เห็นภาพรวมของคลังความรู้ขององค์กร ทำให้องค์กรทราบว่ามีความรู้ที่ทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ หรือไม่ ซึ่งก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองในการจัดเก็บและรวบรวม และทำให้บุคลากรทุกคนทราบว่าองค์กรมีความรู้อะไรบ้างและจะหาความรู้ที่ตนเองต้องการได้ที่ไหน นอกจากนี้ยังใช้เป็น โครงสร้างพื้นฐานทางความรู้ที่องค์กรสามารถใช้เป็นฐานในการต่อยอดขยายความรู้ในเรื่องต่างๆ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานและการเคลื่อนย้ายแหล่งข้อมูลความรู้ต่อระบบต่างๆ

- 2) การสร้างและการแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)

เป็นขั้นตอนในการดึงเอาความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อาจกระจัดกระจายมารวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สำหรับความรู้ที่จำเป็นต้องมี แต่ยังไม่มียัง องค์กรอาจสร้างความรู้ดังกล่าวจากความรู้เดิมที่มีก็ได้ หรือนำความรู้จากภายนอกองค์กรมาใช้

นอกจากนี้องค์กรอาจจะต้องพิจารณาจำกัดความรู้ที่ไม่จำเป็น หรือล้าสมัยทิ้งไปเพื่อประหยัดทรัพยากรในการจัดเก็บความรู้เหล่านั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ขั้นตอนนี้ประสบความสำเร็จ คือบรรยากาศ และวัฒนธรรมขององค์กร ที่เอื้อให้บุคลากรกระตือรือร้น ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ระบบสารสนเทศก็มีส่วนช่วยให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันได้รวดเร็วและทำให้การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากภายนอกได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) เมื่อมีเนื้อหาความรู้ที่ต้องการแล้ว องค์กรต้องจัดความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบนั้นหมายถึงการจัดทำสารบัญ และจัดเก็บความรู้ประเภทต่างๆ เพื่อให้เก็บรวบรวม การค้นหา การนำมาใช้ทำได้ง่ายและรวดเร็ว สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้โดยง่าย

4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) เป็นขั้นตอนการปรับปรุง และประมวลผลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจ และใช้ได้ง่ายเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร ตลอดจนการเรียบเรียง ตัดต่อ และปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพดี ทันสมัย สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้

5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) ความรู้ที่ได้มานั้นจะไร้ค่าหากไม่ถูกนำไปเผยแพร่เพื่อให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นองค์กรจะต้องมีวิธีการในการจัดเก็บและกระจายความรู้ประเภท Explicit และ Tacit โดยทั่วไปการส่งหรือการกระจายความรู้ให้ผู้ใช้มี 2 ลักษณะ คือ

Push การป้อนความรู้ เป็นการส่งข้อมูล/ความรู้ให้ผู้รับโดยผู้รับไม่ได้ร้องขอหรือต้องการ หรือเรียกง่ายๆ ว่าเป็นแบบ “Supply-Based” เช่น การส่งหนังสือเรียนเวียนแจ้งให้ทราบ

Pull การให้โอกาสเลือกใช้ความรู้ โดยผู้รับสามารถเลือกรับหรือใช้แต่เฉพาะข้อมูล/ความรู้ที่ต้องการเท่านั้น การกระจายความรู้แบบนี้เป็นแบบ “Demand-Based”

6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นขั้นตอนในการนำความรู้ที่ได้จัดเก็บมาเผยแพร่ แบ่งปันและแลกเปลี่ยนกัน มี 2 ลักษณะ ดังนี้

6.1) การแบ่งปันความรู้ประเภทที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) วิธีที่นิยม เช่น การจัดทำเป็นเอกสาร วีดีโอ ซีดี จัดทำฐานความรู้โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วย จะทำให้สามารถเข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

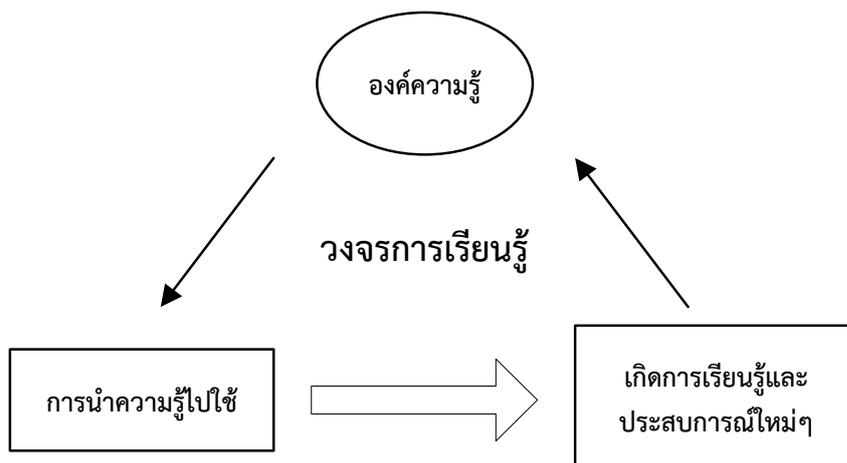
6.2) การแบ่งปันความรู้ที่อยู่ในคน (Tacit Knowledge) สามารถทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความต้องการและวัฒนธรรมองค์กร ส่วนใหญ่มักจะใช้ผสมผสานเพื่อผู้ใช้ข้อมูลสามารถเลือกใช้ได้ตามความสะดวก เช่น

- ทีมข้ามสายงาน (Cross-Functional Team)
- Innovation & Quality Circles (IQCs)
- ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice)
- ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System)
- การสับเปลี่ยนงาน (Job Rotation) และการยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน

7) การเรียนรู้ (Learning)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ คือ การเรียนรู้ของบุคลากร และนำความรู้
นั้นไปใช้ประโยชน์ ในการตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับปรุงองค์กร

การเรียนรู้ของบุคลากรจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งจะไปเพิ่มพูนองค์ความรู้
ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อยๆ ความรู้นี้ก็จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ๆ อีกเป็นวงจร
ที่ไม่วันสิ้นสุด ที่เรียกว่า “วงจรการเรียนรู้”



รูปที่ 2.1 วงจรการเรียนรู้

2.1.4 ประโยชน์ของการจัดการความรู้

กฤษณัย แก้วมณี (2553: 33) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

- 1) เพื่อป้องกันการสูญหาย การจัดการความรู้ทำให้องค์กรสามารถรักษาความเชี่ยวชาญ ความชำนาญและความรู้ที่อาจสูญหายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร เช่น การเกษียณอายุ การทำงาน หรือการลาออกจากการทำงาน เป็นต้น
- 2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจโดยประเภทคุณภาพและความสะดวกในการเข้าถึงความรู้เป็นปัจจัยสำคัญของการเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจ เนื่องจากผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ
- 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและมีการยืดหยุ่น การทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในงานและวัตถุประสงค์ของงาน โดยไม่ต้องมีการควบคุมหรือมีการแทรกแซงมากนักจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานในหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาจิตสำนึกในการทำงาน
- 4) ความได้เปรียบในการแข่งขัน การจัดการความรู้ช่วยให้องค์กรมีความเข้าใจลูกค้า แนวโน้มของการตลาดและการแข่งขันทำให้สามารถลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสการแข่งขันได้

2.2 ทฤษฎีการสร้างอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ (Identity) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างน่าสนใจหลากหลายในพจนานุกรมภาษาไทย-อังกฤษ แปลว่า“เอกลักษณ์” หมายถึง สิ่งที่เป็นคุณสมบัติของคนหรือสิ่งหนึ่งและมีนัยขยายต่อไปว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นที่ทำให้สิ่งนั้นโดดเด่นขึ้นมาหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น (วิทย์ เทียงบูรณะธรรม, 2527:1049)

เดิมในวงการสังคมวิทยาไทยใช้คำว่าเอกลักษณ์ในความหมายอัตลักษณ์แต่เนื่องจากอัตลักษณ์เป็นพหูพจน์จึงไม่ควรใช้เอกลักษณ์ แวดวงสังคมศาสตร์ปัจจุบัน แนวโน้มทางทฤษฎียุคหลังสมัยใหม่(post modernism) ทำให้เกิดการตั้งคำถามอย่างมากกับวิธีการมองโลก การเข้าถึง“ความจริง” ของสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งที่เชื่อกันว่าเป็นความจริงที่เป็น “แก่นแกน”ของปัจเจกบุคคลวิธีคิดในกระแสนี้รื้อถอนความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติแก่นแกนของปัจเจกภาพ ความเป็นปัจเจกกลายเป็นเรื่องของการนิยามความหมายซึ่งสามารถเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงไปได้ตามบริบท มันมิได้หมายถึงคุณสมบัติเฉพาะตัวอีกต่อไป ดังนั้นคำว่า “อัตลักษณ์” ดูจะเหมาะสมกว่า “เอกลักษณ์” ในความหมาย identity ในยุคปัจจุบัน “อัตลักษณ์” น่าจะหมายถึงคุณสมบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือสิ่งนั้น หากสำรวจคู่มือหนังสือที่เกี่ยวกับข้อถกเถียงทางทฤษฎีสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะในแวดวงวัฒนธรรมศึกษา (cultural studies) จะต้องพบมโนทัศน์ “อัตลักษณ์” ซึ่งถูกกล่าวถึงควบคู่ไป

กับมโนทัศน์อำนาจ เราเห็นขบวนการเคลื่อนไหวทางศาสนา ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ผุดขึ้นมาราวดอกเห็ดในประเทศต่าง ๆ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ทำให้ต้องมีการทบทวนคำว่า “วัฒนธรรม” หรือ “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” กันใหม่ ขบวนการเหล่านี้ต้องการเสนอความหมายและทิศทางใหม่ในเชิงสังคมวัฒนธรรม กระบวนการสร้างตัวตนและอัตลักษณ์ของกลุ่มเกิดจากการผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน (อภิญา เฟื่องฟูสกุล ,2546:1-2)

อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (ethnic identity) และกลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic group) เป็นทั้งคำและแนวคิดสำคัญที่นักมานุษยวิทยาตะวันตกนำมาใช้ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาเพื่อการศึกษากลุ่มชนที่มีวัฒนธรรม หากอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่เคลื่อนไหว และปรับเปลี่ยนไปได้ คำถามสำคัญในการศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์อีกอันหนึ่งคือ ด้วยเหตุผลอะไรที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์เลือกคุณสมบัติทางวัฒนธรรมแบบใดแบบหนึ่งในการนิยามความเป็นตัวตนทางชาติพันธุ์ในขณะที่บาร์ท อธิบายเหตุผลของการสร้างขอบเขตของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ภายใต้อิทธิพลของแนวคิดเชิงโครงสร้างหน้าที่ว่า เพื่อการสร้างเครือข่ายของการแลกเปลี่ยนทางด้านสินค้าและแรงงานนักมานุษยวิทยาที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากแม็ก เวเบอร์ (Max Weber) เช่น คลิฟฟอร์ด เกิร์ตซ์ (Clifford Geertz) และชาร์ล คายส์ (Charles Keyes) กลับเห็นว่าพื้นฐานสำคัญของการสร้างความเหมือนและความต่างของสมาชิกในกลุ่ม ชาติพันธุ์ มาจากแนวคิดเรื่องกำเนิดหรือต้นกำเนิดร่วม (shared descent) ที่คนในกลุ่มเชื่อว่าสืบทอดและปฏิบัติร่วมกันมาจนกลายเป็นที่มาและรากฐานของกลุ่ม (primordial attachment) ที่มาของกำเนิดร่วมอันเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ อาจมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าถึงที่มา การอพยพมา

2.3 ทฤษฎีการศึกษาด้านมานุษยดุริยางควิทยา

ปัญญา รุ่งเรือง (2546: 1) กล่าวว่า มานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) หมายถึง ศาสตร์หรือความรู้หรือการศึกษาดนตรีของผู้คน ซึ่งจะเป็นผู้คนที่ไหนก็ได้ ดนตรีอะไรก็ได้ แต่ต้องไม่ใช่ดนตรีแบบฉบับตะวันตก (Classical music) คำว่า Ethnomusicology ยังไม่มีศัพท์บัญญัติภาษาไทยจึงมีผู้ใช้กันต่าง ๆ นานา เช่น คำว่า มนุษย์วิทยาการดนตรี มนุษย์ดนตรีวิทยา ดนตรีเผ่าชนวิทยา และดนตรีชาติพันธุ์วิทยา เป็นต้น ในที่นี้จะใช้คำว่า “ มานุษยดุริยางควิทยา” เป็นหลักซึ่งหมายถึงความรู้ วิชาการหรือการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านดนตรีของมนุษย์ ทั้งในเชิงดนตรีวิทยา มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา โดยศึกษาเรื่องราวทั้งทางดนตรีและทางวัฒนธรรมของมนุษย์ เช่น เหตุผลในการที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นดนตรีของคน คุณลักษณะเฉพาะทางดนตรี การใช้ดนตรีในสังคมความหมายของดนตรีที่มีต่อผู้คนในสังคมนั้นๆ การดำรงอยู่ ความเปลี่ยนแปลงและการเสื่อม

สลายของดนตรีในสังคม มานุษยวิทยาทางควิทยาามีแนวทางและวิธีการของตนเอง โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นระเบียบวิธีที่เกิดจากการประสมประสาน ศาสตร์สาขาต่างๆเข้าด้วยกัน

Merriam (1964: 6-7) ให้คำจำกัดความว่า มานุษยวิทยาทางควิทยา (Ethnomusicology) เป็นการศึกษาดนตรีในวัฒนธรรม ซึ่งบอกเป็นนัยว่าในการศึกษานั้นต้องศึกษาควบคู่กันทั้งดนตรีวิทยา และชาติพันธุ์วิทยา ซึ่งเสียงดนตรีที่ปรากฏนั้นมันคือผลของพฤติกรรมมนุษย์ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจากการกำหนดคุณค่า ทักษะและความเชื่อของผู้คนซึ่งดำรงอยู่ในวัฒนธรรมหนึ่งๆ ทั้งยังกล่าวอีกว่าดนตรีเป็นประติสัมพันธ์ของมนุษย์และดนตรีก็มีโครงสร้างแต่คุณลักษณะเหล่านั้นไม่สามารถเกิดขึ้นอย่างที่ปรากฏได้เองโดยปราศจากพฤติกรรมที่สรรค์สร้างขึ้นให้เป็นเช่นนั้น เราต้องทำความเข้าใจให้รู้ถึงว่าทำไมจึงมีการสร้างดนตรีที่มีโครงสร้างเช่นนั้น มาจากพฤติกรรมใดและพฤติกรรมนั้นมีขึ้นมาจากแนวคิดอะไร นอกจากนั้นยังต้องศึกษาให้เข้าใจว่าเมื่อเกิดแนวคิดความเชื่ออันผลักดันไปสู่พฤติกรรมที่สร้างสรรค์งานดนตรีแล้วนั้นพวกเขาสร้างมันขึ้นมาอย่างไรด้วย จึงส่งผลออกมาเป็นงานดนตรีที่เป็นระบบหรือตามรูปแบบที่พวกเขาพึงพอใจ ดังนั้น Ethnomusicology จึงต้องศึกษาร่วมกันระหว่างวิธีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาจึงจะทำให้มีความกระจ่างและเข้าใจในการศึกษาอย่างถ่องแท้ทั้งแง่มุม ไม่มีศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งที่ถือเป็นคำตอบสูงสุดแต่ทั้งสองศาสตร์นี้ต้องถูกผนวกเข้าด้วยกันเพื่อผลของความเข้าใจอันกว้างขวางยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น Nettl (1980: 1) ยังได้ระบุถึงนิยามความหมายของวิชามานุษยวิทยาทางควิทยา รวมทั้งวิธีการศึกษาของศาสตร์สาขานี้ ไว้ว่า...คำว่า Ethnomusicology นั้นมีการให้นิยามความหมายไว้มากมายหลายทาง แต่ก็ยังไม่มีคำนิยามใดที่ครอบคลุม จนกระทั่งเมื่อนักมานุษยวิทยาหลายต่อหลายคนพึงใจกับคำนิยามที่ว่าการศึกษาด้าน Ethnomusicology เป็นการศึกษาดนตรีในวัฒนธรรม ในฐานะที่ดนตรีเป็นวัฒนธรรมหนึ่ง (in and as culture) นั่นคือศึกษาว่าผู้คนใช้ดนตรีอย่างไร แสดงดนตรีอย่างไร ประพันธ์เพลงขึ้นอย่างไร คิดเห็นต่อดนตรีอย่างไร และมีทัศนคติโดยทั่วไปต่อดนตรีอย่างไรด้วย ซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาด้านดนตรีวิทยาที่เคยมีมาซึ่งจะศึกษาเฉพาะในตัวดนตรีเท่านั้น จากคำนิยามนี้ทำให้การศึกษาด้าน Ethnomusicology ต้องให้ความสนใจในศาสตร์และกิจกรรมของสาขาวิชาอื่นๆที่เป็นที่รู้จักกันมาก่อนหน้านี้ ไม่ว่าจะเป็นดนตรีวิทยา, มานุษยวิทยา, ชาติพันธุ์วิทยา, ภาษาศาสตร์, จิตวิทยา, และอื่นๆ ร่วมด้วย หากจะพูดง่ายก็คือเป็นภาพซ้อนระหว่างการศึกษาด้านดนตรีวิทยากับมานุษยวิทยาร่วมกัน...

โดย Nettl (1980: 3-6) ได้ระบุถึงหน้าที่หรืองานที่นักมานุษยวิทยาทางควิทยา ต้องทำในฐานะที่เป็นนักสำรวจและวิจัยวัฒนธรรมดนตรีไว้ว่า

(1) นักมานุษยวิทยาควิทยา มีหน้าที่แยกแยะแนวความคิดออกเป็นสองส่วนคือ ภาพรวมพื้นฐานของมนุษย์ที่นำเสนออยู่ในดนตรี กับพฤติกรรมเชิงดนตรี และความหลากหลายของการให้คำนิยามความหมายของปรากฏการณ์ทางดนตรีที่ได้พบในโลก

(2) ในการศึกษาวิจัยในศาสตร์สาขานี้มีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field work) ซึ่งจะทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง และการศึกษาภาคสนามในวัฒนธรรมจากโลกภายนอกของนักวิจัยจะทำให้เกิดความเข้าใจโดยสามัญสำนึกต่อวัฒนธรรมของสังคมอื่นที่ไม่เคยพบมาก่อน หรืออย่างน้อยก็ช่วยให้นักวิจัยได้รู้ถึงปัญหาที่เขาจะได้หยิบยกมาทำต่อไปในประเด็นอื่นได้ และในการศึกษาภาคสนามนั้นต้องเน้นการศึกษาในเชิงลึกมากกว่าการศึกษาในภาพกว้างหมายถึงว่าควรกำหนดขอบเขตของกลุ่มคนที่ศึกษาและบุคคลผู้ให้ข้อมูลในวงจำกัด ไม่ควรศึกษากับกลุ่มคนที่มีจำนวนมาก แต่ควรเน้นการศึกษาอย่างลึกซึ้งกับกลุ่มคนเล็กๆ แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาในงานภาคสนามไม่ใช่เพียงการได้ออกไปยังพื้นที่จริงเท่านั้นแต่ต้องคำนึงถึงว่าจะเข้าไปทำอะไร ว่าจะต้องทำอะไรกลับมา ซึ่งต้องทำงานอย่างมีหลักการและเทคนิควิธี

(3) นักมานุษยวิทยาควิทยาเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า ในภาพรวมแล้ว ดนตรีย่อมต้องสามารถนำมาเขียนบันทึกได้และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้โดยปรากฏอยู่ในรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์มองเห็นได้ แต่ต้องไม่ยึดติดกับ การบันทึกโน้ตในรูปแบบของดนตรีตะวันตกซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาว่าระบบบันทึกโน้ตของตะวันตกไม่อาจบันทึกได้ตรงตามจริงของเสียงหรือคุณลักษณะของดนตรีที่เข้าไปศึกษาได้ ในกรณีนี้ Mantle Hood ได้เสนอหลักการสำหรับแก้ปัญหาของการศึกษาและการบันทึกโน้ตดนตรีไว้ซึ่ง Nettl ได้ตีความและให้ชื่อหลักการนี้ว่า Hipkins Solution โดยในหลักการนี้ Mantle Hood ได้เสนอว่าจงเข้าไปศึกษาวิธีการบันทึกโน้ตในแบบฉบับของวัฒนธรรมในพื้นที่เป็นหลัก และจงรำลึกไว้เสมอว่าไม่มีการบันทึกโน้ตแบบใดๆ ในโลกที่จะสามารถแทนค่าหรือบันทึกทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับดนตรีไว้ได้ทั้งหมด เพราะมันมีสิ่งที่มีความหมายอีกมากมาย และในขณะเดียวกันบางอย่างก็ไม่มี ความหมายซึ่งก็มีอยู่มากมายเช่นกัน แต่ถ้าเราพิจารณามันอย่างจริงจัง เราอาจมองเห็นวัฒนธรรมที่เราศึกษาได้อย่างที่มันเป็นอยู่จริงๆ จากวิธีการบันทึกโน้ตในแบบนั้นๆ ซึ่งมันเป็นการศึกษาค้นพบที่มีคุณค่าที่สุด

(4) นักมานุษยวิทยาควิทยา ต้องให้ความสนใจดนตรีในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์หรือผลผลิตที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมเสมอ นั่นหมายความว่าอย่าสนใจเฉพาะตัวดนตรีเท่านั้นแต่ต้องสนใจไปถึงที่มาของการเกิดดนตรี วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ที่อยู่เบื้องหลังการเกิดขึ้นของดนตรีด้วย นั่นคือวิธีการศึกษาด้านมานุษยวิทยาควิทยานั้นต้องให้ความสำคัญต่อการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับวัฒนธรรมอย่างจริงจังที่สุด

(5) ไม่ว่าผู้คนในกลุ่มสังคมนั้นจะใส่ใจในประวัติศาสตร์ที่มาที่ไปของตนเองหรือไม่ก็ตาม แต่นักมานุษยวิทยาควิทยา มีหน้าที่ต้องให้ความสนใจเสมอเกี่ยวกับกระบวนการที่ดนตรีมีการเปลี่ยนแปลง การคงอยู่อย่างมั่นคง การเติบโต และการสูญหายของคนตริ้นอกจากนั้นยังต้องมีความสนใจเช่นเดียวกันนี้ต่อวัฒนธรรมโดยภาพรวม ทั้งในบทเพลงร้องและเพลงบรรเลง, และในวิถีชีวิต ทั้งที่เป็นปัจเจกและวิถีชีวิตของกลุ่มคนในสังคม

2.4 ทฤษฎีการวิเคราะห์ดนตรี

แม้ว่าวัฒนธรรมดนตรีชนเผ่าถือเป็นวัฒนธรรมดนตรีที่อยู่นอกกฎเกณฑ์ของแบบแผนดนตรีตะวันตกก็ตาม แต่ในการทำความเข้าใจดนตรีอย่างเป็นระบบนั้นจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ที่สามารถเป็นบรรทัดฐานเพื่อให้สามารถอธิบายคุณลักษณะทางดนตรีและบทเพลงที่ทำการศึกษาวิจัยได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้อาศัยทฤษฎีในการวิเคราะห์ดนตรีหลายทฤษฎีมาปรับประยุกต์ใช้ร่วมกันหลายทฤษฎีดังนี้

2.4.1 ทฤษฎีการวิเคราะห์ดนตรี

ณัชชา พันธุ์เจริญ (2551: 2-6) กล่าวถึงการวิเคราะห์เพลงที่ดีโดยสรุปว่า ควรเริ่มต้นด้วยการบรรยายภาพรวมโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับเพลง ได้แก่ประวัติเพลง และภาพรวมภายนอกจากนั้นจึงจะวิเคราะห์ในแง่ของทฤษฎีคือ ส่วนประกอบหลักของเพลง ซึ่งประกอบด้วยทำนองจังหวะ เสียงประสาน และสีสันของเสียง จากนั้นจึงวิเคราะห์ประโยคเพลง อาทิ เทคนิคการซ้ำการเลียน โครงสร้างประโยคเพลง และสุดท้ายคือการวิเคราะห์สังคีตลักษณ์ โดยมีทำนองและท่วงทำนองเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดโครงสร้างของสังคีตลักษณ์

ปัญญา รุ่งเรือง (2550: 25-28) กล่าวถึงแนวทางในการศึกษาดนตรีอย่างเป็นระบบ (Systematic Guidelines for Studying of Music) ว่า ต้องพิจารณาในด้านต่างๆ คือ

1) สื่อสร้างเสียง(Medium) โดยศึกษาประเภทของเสียง ชนิดของเสียง ปริมาณของเสียง โดยศึกษาถึงสิ่งต่อไปนี้

1.1) ประเภทของเสียง เสียงร้อง (Voice) และเครื่องดนตรี (Instruments) หรือทั้งสองประกอบกัน

1.2) ชนิดของเสียง แบบไหน (What Kinds) บอกลักษณะของเสียงได้

1.3) ปริมาณของเสียง มากน้อยเพียงใด

2) ท่วงทำนอง(Melody) โดยศึกษาระบบเสียง มาตราเสียง กลุ่มเสียง ชั้นคู่เสียง ช่วงเสียง รูปลักษณะของท่วงทำนอง โครงสร้างของวลี การประดับตกแต่งทำนอง เนื้อร้องและการเอื้อน

2.1) ระบบเสียง (Tuning system) การจัดระบบของเสียงสูงต่ำของวัฒนธรรมต่าง ๆ

นิพนธ์

- 2.2) มาตราเสียง/บันไดเสียง (Scales) ทระดับของระดับเสียงที่ใช้ในบทเพลงแต่ละเพลง
- 2.3) กลุ่มเสียง (Mode) หรือมาตราเสียงเฉพาะ ฯลฯ ที่ใช้เป็นพื้นฐานของบทสังคีต
- 2.4) ขึ้นคู่เสียง (Intervals) ระยะระหว่างความสูงต่ำ ของเสียงสองเสียง
- 2.5) ช่วงเสียง (Ranges) ความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดที่ใช้ในบทเพลง
- 2.6) รูปลักษณะของท่วงทำนอง (Melodic contour) มีหลายชนิด ได้แก่ ทำนองแบบต่าง ๆ คือ
 - 2.6.1) ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน (Conjunct)
 - 2.6.2) ไม่เชื่อมโยงกัน (Disjunct)
 - 2.6.3) ขึ้น ๆ ลง ๆ (Undulating)
 - 2.6.4) สูงขึ้นเรื่อย ๆ (Ascending)
 - 2.6.5) ต่ำลงเรื่อย ๆ (Descending)
 - 2.6.6) ไม่ค่อยขึ้นลง หรือสม่ำเสมอ (Terraced)
- 2.7) โครงสร้างของวลี (Phrase structure) โดยพิจารณาตามแนวนอนว่าเป็นอย่างไร
- 2.8) การประดับตกแต่งท่วงทำนอง (Ornamentation)
- 2.9) เนื้อร้อง และการเอื้อน (Syllabic text setting or Melismatic text setting)
- 3) จังหวะ(Rhythm) โดยศึกษา การตกจังหวะ การลัดจังหวะ อัตราจังหวะ
 - 3.1) การตกจังหวะ (Beat & accent) การเน้นจังหวะหนักเบา
 - 3.2) การลัดจังหวะ (Syncopation) การตกจังหวะ ก่อนหรือหลัง (หรือตกที่จังหวะยก)
 - 3.3) อัตราจังหวะ (Meter) การจัดจังหวะภายในหนึ่งห้องเพลง (Measure) คือ การจัดจังหวะหนัก-เบา หนัก-ฉับ หน้าทับ ได้แก่
 - 3.3.1) จังหวะอิสระ (Parlando - rubato) จังหวะที่ยืดหยุ่นมากคล้ายกับการพูด
 - 3.3.2) จังหวะตายตัว (Tempo giusto) เช่น double Triple compound
 - 3.3.3) จังหวะสม่ำเสมอ (Isometric) ทำนองในจำนวนห้องเท่ากันมีจังหวะที่เท่ากัน บรรเลงซ้ำ ๆ กันตั้งแต่ต้นจนจบเพลง
 - 3.3.4) จังหวะไม่สม่ำเสมอ (Asymmetrical isometer) ท่วงทำนองเพลงในจำนวนห้องเท่ากัน แต่จังหวะไม่เท่ากัน (5/4, 2/3) บรรเลงซ้ำ ๆ กันตั้งแต่ต้นจนจบเพลง
 - 3.3.5) จังหวะประสม (Heterophonic) ทำนองเพลงที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราจังหวะบ่อย ๆ เช่น 5/4 บ้าง 3/4 บ้าง และ 2/8 บ้าง เป็นต้น
 - 3.3.6) จังหวะหลากหลาย (Polymetric) บทเพลงเดียวที่มีหลายแนวซึ่งแต่ละแนวมีจังหวะต่าง ๆ กัน
- 4) ความเร็ว (Tempo) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนตัวโน้ตกับช่วงเวลา

5) การประสานทำนอง (Texture) โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงในแบบต่าง ๆ คือ ประเภททำนองเดี่ยว ทำนองประสม ทำนองหลากหลาย

5.1) ทำนองเดี่ยว (Monophony) แม้ว่าจะอยู่คนละช่วงทาบ (Octave) ก็ตาม

5.2) ทำนองประสม (Polyphony) หลาย ๆ ทำนองบรรเลงไปพร้อมกัน จังหวะเดียวกันได้แก่

5.2.1) Homophony (Harmony) มีทำนองสองแนว หรือมากกว่าที่มีลีลาในจังหวะเดียวกัน และมีลักษณะการจัดองค์ประกอบของท่วงทำนองในแนวนอน เช่น ทำนองหลักกับแนวประสานเสียง เป็นต้น

5.2.2) Counterpoint (Disphony) มีทำนองสองแนวทำนอง หรือมากกว่า แต่ละทำนองเป็นอิสระต่อกัน และไม่จำเป็นต้องเป็นจังหวะเดียวกันก็ได้

5.2.3) Drone Harmony ทำนองเพลงที่ใช้เสียงประสานเพียงเสียงเดียว ซึ่งตั้งอยู่ตลอดเวลา เช่น แคนหลายต่าง ๆ เพลงจากปี่สก็อตซ์ เป็นต้น

5.3) ทำนองหลากหลาย (Heterophony) คนตรีหรือบทเพลงที่มีท่วงทำนองแตกต่างกัน แต่ขึ้นอยู่กับทำนองหลักเพียงทำนองเดียว บางทีก็ใช้คำ Stratified เช่น คนตรีกาเมลัน ซึ่งเรียกว่า Heterophony Stratification แต่ของไทยเป็นแบบ Idiomatic Heterophony คือแบบหลากหลายทำนอง

6) รูปแบบของบทเพลง (Form) โดยศึกษาในลักษณะต่างๆ คือ

6.1) Iterative บทเพลงสั้นๆ ทำนองเดียว บรรเลงซ้ำ ๆ กันซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกันบ้างหรือไม่มีเลยก็ได้ เช่น A - A - A - A - A

6.2) Binary บทเพลงสองท่อน เช่น A - B

6.3) Reverting บทเพลงสองท่อนบรรเลงย้อนกลับ เช่น A - B - A

6.4) Strophic บทเพลงแบบร้อยเนื้อทำนองเดียว แต่มีเนื้อร้องต่างกัน (ประเภทร้อยเนื้อทำนองเดียว)

6.5) Progressive บทเพลงหลายท่อนที่เกิดทำนองใหม่เพิ่มขึ้นทุกท่อน เช่น A - B - C - D

6.6) Theme and Variation บทเพลงที่มีทำนองหลัก และมีการแปรทำนอง

7) สัมผัสเสียง (Timbre) หรือ คุณลักษณะของเสียง (Tone Color) หมายถึง คุณภาพของเสียงคนตรี หรือ เสียงร้องที่มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง หรือเสียงที่ประสมประสานกัน

8) ความดัง (Dynamic) ความดัง - เบา ของเสียงคนตรีหมายรวมทั้งกรณีที่ค่อย ๆ เบาลง (decrescendo) และค่อย ๆ ดังขึ้น (Crescendo) ด้วย

9) ดนตรีลักษณะพิเศษ (Extra Musical) เป็นดนตรีภายในของแต่ละคน ในการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างเสียงหรือบทเพลงในทางความคิดเข้ากับสิ่งที่มีชีวิตดนตรี เช่น ธรรมชาติ บทกลอน ภาพเขียน เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.4.2 ทฤษฎีการจำแนกประเภทของเครื่องดนตรี

ปัญญา รุ่งเรือง (2552: 28-31) กล่าวถึงการจำแนกประเภทของเครื่องดนตรี (Musical Instrument Classification) ตามระบบของ ซาร์ค และ ฮอร์นบอสเทล (Sachs-Hornbostel Classification) ว่าเป็นทฤษฎีที่แบ่งเครื่องดนตรีตามแหล่งกำเนิดเสียง 4 ชนิด โดยแบ่งเครื่องดนตรีออกเป็น 4 ตระกูลหลักๆดังนี้

1) ตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของกระแสอากาศ (Aerophones) ในภาษาไทยอาจเรียกรวมๆ ได้ว่าเครื่องลมก็ได้ จำแนกได้เป็นชนิดย่อยๆ คือ

1.1) ประเภทขลุ่ย (Blow hole) ได้แก่ เครื่องดนตรีประเภทขลุ่ยที่ไม่มีปากนกแก้วทุกชนิด เช่น Panpipe โห่หวด และขลุ่ยผิว เป็นต้น

1.2) ประเภทนกหวีด (Whistle Mouthpiece) ได้แก่ ขลุ่ยที่มีปากนกแก้ว เช่น ขลุ่ยลิคอร์ดเคอร์ ขลุ่ยเพียงอออด ขลุ่ยหลีบ รวมทั้งนกหวีดด้วย

1.3) ประเภทปี่ลิ้นเดี่ยว (Single Reed) ได้แก่ ปี่คาร์เนตและแซ็กโซโฟน เป็นต้น

1.4) ประเภทปี่ลิ้นคู่ (Double reed) ได้แก่ ปี่ใน ปี่มอญ และปี่โอโบ เป็นต้น

1.5) ประเภทปี่มีถุงลม (Bagpipes) ได้แก่ ปี่สก๊อตซ์ทุกชนิด

1.6) ประเภทแตร (Cup Mouthpiece) ได้แก่ แตรทุกชนิด ได้แก่ ทรัมเป็ต ทรัมโบน เป็นต้น

1.7) ประเภทลิ้นอิสระ (Free Reed) ได้แก่ แคน ปี่จุ่ม และแอกคอร์ดียน

1.8) ประเภทเครื่องลมอิสระ (Free Aerophone) เสียงที่เกิดจากเครื่องดนตรี ประเภทนี้ยากที่จะกำหนดระดับเสียงและไม่สามารถดำเนินทำนองได้ เช่น ธนูดาว (bull-roarers) เป็นต้น

1.9) ออร์แกน (Organ) หมายถึง ออร์แกนตามโบสถ์ที่มีลิ้นพิเศษ ไม่ใช่ออร์แกนเป่าด้วยปาก

2) ตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของสาย (Chordophones) ในภาษาไทยอาจใช้คำรวมว่าเครื่องสาย ได้แบ่งออกเป็นประเภทย่อยๆ ได้ 5 ประเภท ดังนี้

2.1) ประเภทคูริชธนู (Musical Bow) ได้แก่ พิณน้ำเต้า พิณเพ็ชระ เป็นต้น

2.2) ประเภทลิรั (Lyres) พิณแบบนี้ไม่มีใช้ในประเทศไทย แบ่งออกเป็นชนิดที่มีกล่องเสียงเป็นรูปสี่เหลี่ยมและกลม พบในแอฟริกาและยุโรป

2.3) ประเภทฮาร์พ (Harps) แบ่งได้ 3 ชนิดตามรูปลักษณะ คือ ชนิดมีกล่องเสียงเป็นรูปชาม (Bow) เช่น พิณพม่า ชนิดที่มีกรอบเป็นมุม (Angle) และชนิดที่มีกรอบเป็นรูปสี่เหลี่ยม (Frame) ทั้ง 2 ชนิดหลังไม่มีในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.4) ประเภทพิณ (Lute) แบ่งออกเป็น 2 ชนิดย่อย ๆ คือ

2.4.1) ชนิดที่ใช้ดีด (Plucked Lute) มีทั้งชนิดที่มีนม (Fretted) และไม่มีนม (Unfretted) ทั้ง 2 ชนิดยังแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ชนิดที่ด้านหลังกล่องเสียงเป็นรูปกลม (Round Back) เช่น แมน โคลินและเบน โจอิตาลี และอีกชนิด

3) ตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของมวลวัตถุในตัวเอง (Idiophones)

4) ตระกูลที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของแผ่นหนัง (Membranophones)

2.4.3 ทฤษฎีการตรวจสอบระบบเสียง

ปัญญา รุ่งเรือง (2550: 94) กล่าวว่า ระบบเสียง (Tuning system) หมายถึงระบบการจัดลำดับความสูงต่ำของเสียง (Pitch) ใน 1 ช่วงทบของเสียง (Octave) ว่าจัดอย่างไร ใน 1 ช่วงทบนั้นประกอบด้วยเสียงกี่เสียงและแต่ละเสียงห่างกันมากน้อยเพียงใด หรือขั้นคู่เสียง (Interval) ในระหว่างเสียงคู่หนึ่งๆนั้นถี่หรือห่างกันมากน้อยเพียงใด โดยระบุเป็นตัวเลขในระบบเซ็นต์ของ A.J. Ellis

Kaemmer (1993: 86-87) กล่าวว่า Alexander Ellis ประดิษฐ์คิดค้น “ระบบเซ็นต์” ขึ้น เป็นระบบของการวัดระดับเสียงที่มีประสิทธิภาพสามารถวัดค่าระดับเสียงดนตรีในระบบต่างๆในโลกนี้ได้อย่างแม่นยำ โดยระบบเซ็นต์นี้เป็นการแบ่งช่วงเสียง 1 ช่วงทบออกเป็น 12 เสียงเท่าๆกัน ช่วงห่างของแต่ละครึ่งเสียงมีค่าเท่ากับ 100 เซนต์ ดังนั้นใน 1 ช่วงทบของเสียงจึงเท่ากับ 1200 เซนต์ เมื่อดนตรีของแต่ละวัฒนธรรมมีเสียงที่แตกต่าง มีช่วงทบของเสียงดนตรีที่แตกต่างไปจากช่วงทบของเสียงดนตรีในตะวันตก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องสามารถให้การอธิบายระดับเสียงเหล่านั้นในระบบที่สามารถวัดค่าของเสียงในทุกๆช่วงทบได้แน่นอนในระบบการวัดในมาตราเดียวกัน แม้จะปรากฏผลว่าในวัฒนธรรมดนตรีบางระบบจะมีระดับเสียงในช่วงทบที่แตกต่างไปเป็นอันมากก็ตาม

ด้วยเหตุที่วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง เป็นวัฒนธรรมดนตรีที่ถือว่าเป็นดนตรีนอกวัฒนธรรมตะวันตก (Non Western Music) ดังนั้นจึงมีระบบเสียงเป็นของตนเอง ซึ่งไม่อาจนำไปเทียบเคียงกับเสียงดนตรีในวัฒนธรรมตะวันตกได้ ดังนั้นทฤษฎีการตรวจสอบระดับเสียงหรือการวัดระดับเสียงในระบบเซ็นต์นี้จะสามารถช่วยให้ผู้วิจัยทราบถึงคุณลักษณะเฉพาะในระบบเสียงของดนตรีของชาวม้งตำบลเข็กน้อยได้ว่า เป็นเช่นไร ก่อนที่จะได้นำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อการสรุปผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การณัฐ ด้านประคิษฐ์ (2557) เพื่อศึกษาดนตรีพิธีกรรมและดนตรีเพื่อความบันเทิงในวิถีชีวิตของไทยทรงดำ บ้านห้วยซุกบัว ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยา (ethnomusicology) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักดนตรี นักร้อง นักแสดง บ้านห้วยซุกบัว ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เลือกมาทั้งหมดตามคุณสมบัติที่กำหนด ซึ่งมีจำนวน 20 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาภาคสนาม ในช่วงเดือนมีนาคม 2555 – พฤศจิกายน 2555 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ทางมานุษยวิทยา ผลการวิจัย: ดนตรีสำหรับพิธีกรรมของไทยทรงดำ บ้านห้วยซุกบัว ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ปี่เสนสั้น และปี่เสนยาว มีกระบอกลมไม้ไผ่ ไม้กระดานรองกระทู้กระบอกลมไม้ไผ่ และโอง เป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ มีบทบาทในพิธีไหว้ครู ประกอบการขับร้องและบรรเลง ใช้เพลงพื้น และเพลงเซ็ง เนื้อหาของคำร้อง กล่าวถึง การไหว้บรรพบุรุษแทนการขอพร การสู้ชีวิต คำสอนที่แฝงแง่คิด การเป่าปี่เสน พิธีกรรม คติความเชื่อเกี่ยวกับไทยทรงดำ ตั้งแต่ครั้งอยู่สิบสองปันนา ดนตรีเพื่อความบันเทิงพบเครื่องดนตรีชิ้นสำคัญด้านส่งเสริมความสนุกสนาน คือ แคน เครื่องดนตรีที่ติดตัวมาตั้งแต่สิบสองปันนา เป่าลายสุด สะแนน และลายอื่นๆ เพลงราว ลูกทุ่ง มีเครื่องดนตรีเท่าที่หาได้ประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองใหญ่ กลองทรีโอ ฉิ่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ ตะกรับ หรือกรับ และเครื่องขยายเสียงพร้อมรถเข็น ทำการบรรเลงหลังพิธีกรรม โดยแบ่งกลุ่มเพลงเป็นเพื่อความบันเทิงและเพลงกล่อมลูก มีนักร้องนักดนตรีรวมถึงนางรำประกอบการบรรเลง พร้อมมีการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง

ศศิพงศ์ วงศ์ษา และ ศรัณย์ นักรบ (2557) การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้านยามู อำเภอดงขี้เหล็ก ราชภัฏจันทรเกษม ประเทศมาเลเซีย 2) ศึกษาดนตรีประกอบการแสดงศิลปะในด้านต่างๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของดนตรี ระบบเสียง เครื่องดนตรี วงดนตรีและโอกาสที่ใช้ในการบรรเลง 3) บันทึกดนตรีประกอบการแสดงศิลปะเป็นโน้ตดนตรีสากล 4) วิเคราะห์บทเพลงตามหลักมานุษยวิทยา ผลการวิจัยพบว่า 1) หมู่บ้านยามูตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของราชภัฏจันทรเกษม ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย บรรพบุรุษเป็นไพร่พลจากกรุงศรีอยุธยาที่ยกทัพมาตีหัวเมืองทางใต้และได้ตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่ ณ ที่แห่งนี้ ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท และยังคงสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีมาจากบรรพบุรุษที่เป็นชาวไทยได้อย่างเหนียวแน่น 2) ดนตรีประกอบการแสดงศิลปะได้รับอิทธิพลมาจากอินโดนีเซียโดยได้เข้าสู่รัฐมะละกาเป็นลำดับแรกและทั่วประเทศมาเลเซียในเวลาต่อมา ดนตรีประกอบด้วย 8 เสียงหลัก ได้แก่ Bb, B, D, E, F, F#, G, Ab เครื่องดนตรีประกอบด้วยฆ้อง กลองใหญ่ กลองอนัก และปี่ วงดนตรีประกอบการแสดงศิลปะของหมู่บ้านยามูชื่อวงเซอรีจัมบู มีสมาชิกทั้งหมด

7 คน บรรเลงประกอบงานพิธีต่างๆ และกิจกรรมนันทนาการ 3) การบันทึกดนตรีสีละได้บันทึกเป็นโน้ตดนตรีสากลโดยมีจำนวนห้องเพลงทั้งสิ้น 571 ห้องเพลง 4) จากการวิเคราะห์บทเพลง พบว่าบทเพลงได้รับอิทธิพลมาจากอินโดนีเซียซึ่งไม่ปรากฏนามผู้ประพันธ์ บทเพลงมีลักษณะเป็นบทเพลงท่อนเดียวและมีแนวท่อนองเดียว กลุ่มเสียงมีความคล้ายคลึงกับมาคามซีกาห์ บาลาดี้ในดนตรีอาหรับ ระดับเสียงต่ำสุดของบทเพลงคือโน้ต Bb4 และระดับเสียงสูงสุดคือโน้ต B5 การเชื่อมโยงเสียงปรากฏตลอดทั้งเพลง โดยมีรูปลักษณ์ท่วงท่อนองแบบขึ้นลง การประดับตกแต่งท่อนองปรากฏ 4 รูปแบบ การซ้ำท่อนองเป็นลักษณะการซ้ำท่อนองภายหลังในประโยคอื่น จังหวะของท่อนองทั้งหมดปรากฏ 47 รูปแบบ ความเร็วของจังหวะปรากฏ 3 รูปแบบได้แก่ รูปแบบอิสระ ช้า และเร็ว โดยมีกระสวนจังหวะของกลองทั้งหมด 14 รูปแบบ และฆ้อง 3 รูปแบบ

วนิดา พรหมบุตร (2552) ศึกษา “วงชะพูชะอู” ดนตรีประกอบการแสดงของชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะ ตำบลไลโว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และศึกษาบทบาทหน้าที่ของ “วงชะพูชะอู” ในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง โดยได้ใช้วิธีการศึกษาทางมานุษยวิทยาเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งข้อมูลทั้งหมดได้จากการสำรวจ สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในภาคสนามระหว่าง พ.ศ. 2549 - 2551 ผลการวิจัยพบว่า 1. วงชะพูชะอู เป็นวงดนตรีสำหรับประกอบการแสดงของชาวกะเหรี่ยงได้แก่ ตง รอะเยี้ย และก๋วยเจ๊ะการประสมวงประกอบด้วยกลุ่มเครื่องตี (Idiophones) หรือชะ ประกอบด้วย ตะโห้ว (ตะโพน) ตะว(ตะโพนใบเล็ก) โป้ว (เป็งสี่ใบในรางไม้) โหม่งวาย (ฆ้องแขง) จีวาย (มืองแขง) ปาดาล่า (ระนาดเหล็ก) วาและเคาะจี (เกราะไม้ตอกติดด้วยหนังฝาดเดียว) และเจ็งจี (ฉาบใหญ่) เครื่องเป่า (Aerophone) หรือชะอู ประกอบด้วยชะน่วยละดู (เป็ขนาดใหญ่) ชะน่วย” (เป็ขนาดเล็ก) และตะเหลาะ (ขลุ่ย) เป็นดนตรีที่ชาวกะเหรี่ยงได้รับอิทธิพลมาจากดนตรีของชาวพม่า มีความเชื่อมโยงกันระหว่างทั้งสองชนชาติจนกลมกลืนกลายเป็นวัฒนธรรมร่วมกันทางดนตรีบทเพลงที่บรรเลงอยู่ในปัจจุบันส่วนมากเป็นบทเพลงที่นักดนตรีบ้านกองม่องทะ สืบทอดมาจากครูดนตรีชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสังขละบุรี ซึ่งได้เรียนมาจากครูและนักดนตรีอาชีพในประเทศพม่า จะแตกต่างกันก็เพียงชาวกะเหรี่ยงได้แต่งเนื้อร้องหรือแปลงเนื้อร้องมาเป็นภาษากะเหรี่ยง ปัจจุบัน วงชะพูชะอู มักจะบรรเลงในวันสำคัญหรือในประเพณีประจำปีที่สำคัญ 2. วงชะพูชะอูมีบทบาทในวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงบ้านกองม่องทะคือร่วมบรรเลงในงานบุญและประเพณีสำคัญต่างๆ เช่น งานบุญข้าวใหม่ งานบุญสงกรานต์ งานบุญเข้าพรรษา พิธีผูกข้อมือเดือนเก้า งานบุญออกพรรษาโดยจะบรรเลงสร้างบรรยากาศของงานให้มีความสมบูรณมากขึ้นนอกจากจะเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงแล้วยังเป็นการทำบุญด้วยเสียงดนตรีอีกด้วย หน้าที่ของวงชะพูชะอู คือ บรรเลงประกอบการแสดงรำตง รอะเยี้ยและก๋วยเจ๊ะ ในบางโอกาสก็สามารถบรรเลงเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการแสดง เช่น ช่วงไหว้ครูก่อนการแสดง และการบรรเลงแต่ในขบวนต่างๆ อาทิ แห่เทียน แห่กะเต้ปวย เป็นต้น วงชะพูชะอู มีความสำคัญและมีบทบาทมาก

ขึ้นในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง บ้านกอม่องทะ ชุมชนสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนซะพูชะอูมาก ขึ้นเพื่อเป็นส่วนที่เติมเต็มในด้านวัฒนธรรมของชุมชน ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็ง ความสามัคคี และความภูมิใจในคุณค่าของชาติพันธุ์ตนเอง

องอาจ อินทนิเวศ (2557) ศึกษาและอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางดนตรีในเชิงสังคม วัฒนธรรม และค้นหาแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขิน ไทลื้อและลาหู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านคู้ จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา (Ethnomusicology) ผู้ร่วมกระบวนการวิจัย ได้แก่ นักดนตรี และปราชญ์ชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีและมีประสบการณ์ในการเล่นเครื่องดนตรีของเผ่าตนุ ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 8 คน นักวิชาการดนตรีท้องถิ่น จำนวน 8 คนและผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านเขตเทศบาลตำบลบ้านคู้ จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง ตารางแผนงานการเก็บข้อมูล สมุดโน้ตเพลง การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์ทั้งแบบเดี่ยวและกลุ่ม การสังเกต รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านค้อยู่ไข่ ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาติพันธุ์ลาหู่ และบ้านเหล่าพัฒนา ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีชาวไทลื้อไทเขินอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า ภูมิปัญญาทางดนตรีประกอบการแสดงที่ปรากฏในพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขิน ได้แก่ ฟ้อนรำนก ฟ้อนมองเข็ง และการขับเสนา กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อพบภูมิปัญญาดนตรีประกอบการขับร้อง ได้แก่ การขับลื้อ มีเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงร่วมกับการขับมีเพียงปี่ไม้ขม หรือปี่ลื้อ ซึ่งเป็นไม้ตระกูลไผ่ ขนาดเล็ก บทเพลงที่ใช้ในการขับลื้อ จะยึดถือเอาจากทำนองเป็นหลัก โดยช่างขับลื้อสามารถเปลี่ยนแปลงเนื้อเพลงได้ตลอดตามแต่ปฏิภาณไหวพริบในการประพันธ์เนื้อร้องโดยฉับพลันขณะขับร้อง ส่วนภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ พบภูมิปัญญาด้านเครื่องดนตรี ได้แก่ หน่อ หรือแคน เต๋อซื่อโก่ย หรือ กีตาร์ลาหู่ แล็กาซู่ หรือขลุ่ยไม้ไผ่ของลาหู่ และ กลองจะโก ทำจากไม้เนื้อแข็งขนาดใหญ่คว้านกวางภายใน ลักษณะคล้ายกลองยาว ผลการศึกษาการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางดนตรีในเชิงสังคม วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเด็นปัจจัยที่ช่วยสร้างสรรค์แนวคิด พบว่า มีการนำแนวคิดในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของตนมาเผยแพร่ ถ่ายทอดออกมาเป็นกิจกรรมรื่นเริงทางดนตรี ด้านสถานภาพของนักดนตรี พบว่า นักดนตรีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก ได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป และเล่นดนตรีในช่วงที่มีเทศกาล บทบาทของดนตรีในเชิงอนุรักษ์ทางสังคม สื่อออกมาในลักษณะการบอกเล่าเรื่องราวประเพณีวัฒนธรรมในอดีต การแสดงประกอบนิมมแต่งตัวในชุดพื้นเมืองดั้งเดิม มีการประยุกต์รูปทรงบ้างตามสมัยนิยม แต่ยังคงอนุรักษ์รูปแบบการแสดง ภาษา การแต่งกาย ไว้ได้อย่างดีงามวัฒนธรรมทางดนตรีที่ปรากฏในพื้นที่ไม่หลากหลายเหมือนในอดีต เนื่องจากขาดแคลนเครื่องดนตรีขาดนักดนตรีที่มีความสามารถเฉพาะทางในเครื่องดนตรี การสืบทอดทางดนตรีจึงดำเนินไปอย่างไม่เป็นระบบ ไม่มี

ความต่อเนื่องจริงจัง ทิศทางในการพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่เทศบาลบ้านคู่ ควรมีการดำเนินการจัดหาเวทีแสดงเพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างสม่ำเสมอ เป็นรูปธรรม และมีการจัดการเรียนการสอนองค์ความรู้ด้านดนตรีชาติพันธุ์ให้แก่เยาวชนในท้องถิ่น แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ มีการรวมกลุ่มจัดตั้งชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยให้เยาวชนเป็นแกนนำ และมีผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในชุมชน ตลอดจนชาวบ้าน ในชุมชนเป็นที่ปรึกษา เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้บุคคลภายนอกได้รู้จักอย่างกว้างขวาง มีการบันทึกบทเพลง และทำเป็นเอกสารให้ความรู้ประกอบมีแผนงานและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ถูกต้องตามหลักประเพณีให้กับเยาวชนในชุมชน และควรมีการจัดชั่วโมงเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรี หรือขับร้องดนตรีชาติพันธุ์ให้กับนักเรียนในโรงเรียนที่มีเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ศึกษาอยู่

กฤดีมณี พลประถม และคณะ (2558) ศึกษาประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีหล่อก๊วของสมาคมฮั่วเคี้ยวเฮียบฮวย อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร และศึกษาวงดนตรีหล่อก๊วสมาคมฮั่วเคี้ยวเฮียบฮวย อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร โดยใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก และใช้ข้อมูลทางด้านเอกสารประกอบการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) วงดนตรีหล่อก๊วของชาวตะพานหิน ได้ก่อตั้งขึ้นจากสมาชิกชมรมดนตรีจีน ซึ่งเป็นชาวจีนแต้จิ๋วที่อพยพมาเข้ามาอยู่ในอำเภอตะพานหิน ประมาณปี พ.ศ. 2480 ภายหลังจากคณะกรรมการและอาจารย์ผู้สอนได้ส่งมอบวงดนตรีหล่อก๊วให้กับสมาคมฮั่วเคี้ยวเฮียบฮวย หลังเสร็จสิ้นจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ชาวจีนจะว่าจ้างจิวมาแสดงเพื่อตอบแทนเทพเจ้าที่ช่วยคุ้มครองดูแลให้การทำงานราบรื่นตลอดปี และการอัญเชิญเทพเจ้าออกจากศาลเจ้านั้น จำเป็นต้องมีวงดนตรีหล่อก๊วบรรเลงในพิธีปวงจับเซียงเพื่อความสิริมงคล จึงเกิดเป็นงานประจำปีเจ้าพ่อเจ้าแม่ปึงท้าวกงม่า ประกอบด้วย พิธีกรรมเชิญเจ้า พิธีกรรมส่งเจ้า พิธีกรรมแห่เป็ย พิธีขึ้นเสาที่กงเต็ง 2) วงดนตรีหล่อก๊วสมาคมฮั่วเคี้ยวเฮียบฮวย อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร เป็นดนตรีจีนแต้จิ๋วซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อพิธีกรรมเป็นดนตรีที่มีพลังและความศักดิ์สิทธิ์ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครื่องดนตรีประเภทบรรเลงทำนอง และ 2) เครื่องดนตรีประเภทประกอบจังหวะ บทเพลงที่ใช้บรรเลงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เพลงประกอบพิธีกรรม 2) เพลงบรรเลงทั่วไป มีการถ่ายทอดการสอนดนตรีด้วยวิธีมุขปาฐะ และการสอนด้วยวิธีสาธิตให้กับนักดนตรี วงดนตรีหล่อก๊วเป็นวงดนตรีที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น มีลักษณะเฉพาะตัว เป็นดนตรีที่มีแบบแผน แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อและพิธีกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ วงดนตรีหล่อก๊วสมาคมฮั่วเคี้ยวเฮียบฮวยได้สร้างชื่อเสียงและช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับชาวอำเภอตะพานหิน ตลอดจนยังแสดงให้เห็นความสามัคคีของคนในชุมชน ความรักใคร่กลมเกลียวของคนตะพานหิน ทั้งคนจีน - ไทย ที่ช่วยรักษารักรวมเนียมประเพณีและสืบสานวัฒนธรรมที่มีมาแต่อดีตให้คงอยู่สืบไป

ชนาพร แสงงาม (2558) ศึกษาวงปีพาทย์คณะยอดนิมม พนมมือหวาน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร เป็นการศึกษา ประวัติความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และรวบรวมบทเพลงต่างๆของวงวิธีการวิจัย ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของวงปีพาทย์ สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญกับวงปีพาทย์ ผลการศึกษาพบว่าวงปีพาทย์คณะยอดนิมม พนมมือหวานเป็นวงปีพาทย์ที่มีชื่อเสียงในอำเภอ ตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ได้ก่อตั้งขึ้นโดยนายพรหม หวังผลกลาง เมื่อปีพ.ศ. 2527 ที่บ้านเลขที่ 54/2ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร เริ่มต้นจากมีเครื่องดนตรีเพียง 3 ชิ้น และสามารถแสดงงานต่างๆจนมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร จนสามารถซื้อเครื่องดนตรีได้ครบเครื่องคู่ และซื้อเครื่องมอญเป็นวงแรกในอำเภอตะพานหิน จนสามารถยังสร้างชื่อเสียงให้แก่วง โดยเป็นวงแรกที่ใช่วงปีพาทย์มอญบรรเลงประกอบการแสดงลิเก สืบทอดวงดนตรีต่อโดยนายปริญญา หวังผลกลาง ภายในคณะประกอบด้วยนักดนตรีซึ่งเป็นสมาชิกภายในครอบครัวเป็นหลัก คณะยอดนิมม พนมมือหวานได้ต่อเพลงจากอาจารย์สำริด น้อย กูซึ่งมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในแถบนั้น ปัจจุบันคณะยอดนิมม พนมมือหวานสามารถรับงานดนตรีเกือบทุกประเภท เช่น งานแต่งงาน งานบวชนาค งานศพ งานบรรเลงประกอบการแสดงลิเก เป็นต้น ซึ่งคณะยอดนิมม พนมมือหวานมีเครื่องดนตรีที่สามารถใช้งานได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งเครื่องดนตรีไทย และเครื่องมอญ คณะยอดนิมม พนมมือหวานเป็นวงดนตรีชาวบ้านซึ่งมีลักษณะการต่อเพลงแบบมุขปาฐะ คือต่อแบบท่องจำ ไม่มีการบันทึกโน้ตเก็บไว้ ผู้วิจัยจึงศึกษารวบรวมโน้ตเพลงของคณะยอดนิมม พนมมือหวาน โดยบันทึกเป็นโน้ตฆ้องวงใหญ่ และแบ่งประเภทเป็นงานที่ใช้เครื่องดนตรีไทยพร้อมโน้ตเพลงที่ใช้ในงานนั้นๆ ได้แก่ งานแต่งงาน ใช้วงปีพาทย์เครื่องห้า เพลงที่บรรเลงในงานทั้งหมด 12 เพลงงานบวชนาค ใช้วงปีพาทย์เครื่องห้า เพลงที่บรรเลงในงานมีทั้งหมด 11 เพลง และงานไหว้ครู (ประเภททรงเจ้า) ใช้วงปีพาทย์เครื่องคู่ เพลงที่บรรเลงในงานมีทั้งหมด 6 เพลง ประเภทงานที่ใช้เครื่องดนตรีมอญ ได้แก่ งานศพ ใช้วงปีพาทย์มอญเครื่องคู่ เพลงที่บรรเลงในงานมีทั้งหมด 11 เพลง และงานบรรเลงประกอบการแสดงลิเก ใช้วงปีพาทย์มอญ เพลงที่บรรเลงในงานมีทั้งหมด 11 เพลง การบรรเลงบทเพลงในแต่ละงานขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของงานนั้นๆ

ฉัตรวดี ทองคำ (2557) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีจากปราชญ์ด้านดนตรีพื้นบ้าน ส่งเสริมการเผยแพร่ดนตรีพื้นบ้านการเป็นเมืองเก่าที่มีชีวิตของจังหวัดน่าน และพัฒนาให้จังหวัดน่านเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านดนตรีพื้นบ้าน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยาในการเก็บข้อมูลภาคสนามในแหล่งเรียนรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านในจังหวัดน่าน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การจัดเสวนาแลกเปลี่ยนและสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับกลุ่มครุศิลป์พื้นบ้านและนักดนตรี เพื่อให้ได้แนวทางการเผยแพร่และการอนุรักษ์ ผลการวิจัย ด้านฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านของน่าน ได้แก่ ซอท้องถิ่น (ทำนองการขับซอที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดน่าน) และ

วงดนตรีพื้นบ้านสะลือ ซอ ปีน โดยทำนองซอที่นิยมขับในจังหวัดน่านมีทั้งสิ้น 3 ทำนอง ได้แก่ ทำนองละม้าย ทำนองคาค่านหรือล่องน่าน และทำนองลับแล (คำว่า “ละม้าย” “คาค่าน ล่องน่าน” และ “ลับแล” เป็นชื่อของทำนองที่ใช้ขับซอ หรือขับร้อง) ส่วนเครื่องดนตรีในวงพื้นเมืองสะลือ ซอ ปีน ได้แก่ สะล้อกลม (สะล้อที่มีคันทวนเป็นทรงกระบอกเหมือนซอด้วง หรือซออู้) หรือสะล้อก้อบ (สะล้อที่มีการแบ่งช่องเสียงที่คันทวน) และปิ่น ซึ่งหมายถึง “ซิ่ง” ของล้านนา (เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด มีลักษณะคล้ายกระจับปี่ของทางภาคกลาง) การตั้งเสียงเครื่องดนตรีจะตั้งให้สัมพันธ์กับช่างซอ (ผู้ขับร้อง) เป็นหลักส่วนบทเพลงหลักที่นิยมบรรเลงมี 7 เพลง ได้แก่ กล่อมนางนอน เขมรปากท่อ แม่หม้ายก้อม ฤทธิหลงถ้ำ เสือเลียบค่าย ปั่นฝ้าย และลาวเสด็จ ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีจากปราชญ์ดนตรีพื้นบ้าน พบว่าแต่ละแห่งเรียนรู้มีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีโดยใช้ระบบโน้ตไทย และระบบโน้ตตัวเลข เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอนและเป็นการบันทึกบทเพลงไว้ไม่ให้สูญหาย นอกจากนั้น พบว่า แต่ละแห่งเรียนรู้ยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการจัดกิจกรรมดนตรีพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีเด็กและเยาวชนได้มีเวทีในการแสดงออก ด้านการส่งเสริมการเผยแพร่ดนตรีพื้นบ้านการเป็นเมืองเก่าที่มีชีวิตของน่าน ผู้วิจัยได้จัดเวทีเสวนาเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์ และเผยแพร่ดนตรีพื้นบ้านจังหวัดน่าน” โดยเชิญครูศิลป์พื้นบ้านมาร่วมแสดงความคิดเห็น และในที่ประชุมได้เสนอให้มีการส่งเสริมด้านการแสดงดนตรีพื้นบ้าน การส่งเสริมด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้าน และส่งเสริมด้านการจัดทำเอกสารเผยแพร่ ด้านการพัฒนาให้จังหวัดน่านเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งในเรื่องของการจัดการ และงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จากการประชุมเสวนาได้มีข้อเสนอให้จัดทำหลักสูตรดนตรีพื้นบ้านระยะสั้นจัดทำเอกสารและตำราการสอนดนตรีพื้นบ้านเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการนำองค์ความรู้เข้าเป็นส่วนหนึ่งในหออัตลักษณ์น่าน

รตวรรณ พุกญาโรจนกุล (2556) ศึกษาลักษณะทางด้านดนตรีในเพลงเห่ กล่อมของลาวเวียงอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพ กระบวนการวิจัยเป็นการศึกษาข้อมูลที่บันทึกจากภาคสนามโดยตรงใน ช่วง พ.ศ. 2553 - 2554 ผลการวิจัยพบว่าเพลงเห่กล่อมของชาวเวียง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นเพลงร้อง อย่างเดียวไม่มีเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบ มีลักษณะการเอื้อนและใช้ลูกคอในบาง วลี ส่วนลักษณะทางดนตรีเป็นการดำเนินทำนองเป็นโน้ตข้ามขั้นและตามขั้นไปมาในกลุ่มเสียงประกอบด้วยระดับเสียง 4 - 5 เสียง ช่วงเสียงขึ้นอยู่กับระดับเสียงของผู้ร้อง มีการซ้ำทำนอง มีจังหวะเพลงที่ซ้ำในระดับปานกลาง ตลอดจนเกิดความสัมพันธ์ระหว่างทำนองและคำร้องทั้งในแบบ 1 เสียงต่อ 1 พยางค์ และเกิดหลายตัว โน้ตเสียงต่อ 1 พยางค์ของคำร้องที่เกิดจากการเอื้อนด้วย ในปัจจุบันเพลงเห่กล่อม ของชาวลาวเวียงยังคงนิยมร้องกันในหมู่ผู้สูงอายุ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผู้วิจัยเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นแหล่งของการศึกษา เรียนรู้ ฟื้นฟูดนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในลักษณะการเรียนรู้แบบพหุภาคี เพื่อศึกษาความหลากหลายทางดนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดพิจิตร เพื่อการจัดการความรู้ความหลากหลายทางดนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดพิจิตร ให้ได้องค์ความรู้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ก่อนที่จะเสื่อม สลายไป โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนแบบพหุภาคี โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ของการศึกษาวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นกลุ่มหรือบุคคลที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย

- 1.1) ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์
- 1.2) นักวิชาการในชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ประจำชุมชน
- 1.3) ผู้นำศาสนาหรือเจ้าอาวาสวัดในชุมชน
- 1.4) ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิระดับท้องถิ่น

2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นกลุ่มหรือบุคคลที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับคนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย

- 2.1) นักดนตรี
- 2.2) หัวหน้าวงดนตรี
- 2.3) ผู้ฝึกสอนดนตรี
- 2.4) เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับคนตรีกลุ่มชาติพันธุ์

3) กลุ่มบุคคลทั่วไป (General Informants) โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบอลหิมะ (Snow Ball Sampling) โดยผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติที่ต้องการจำนวนหนึ่ง จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลือกแนะนำหรือเสนอชื่อตัวอย่างอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นทอดๆ ต่อๆ กันไปแบบบอลหิมะ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับคนตรีในชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร

3.2 เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร จากเอกสารทั้งที่ทางราชการจัดทำขึ้น จากรายงานการวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมจากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ (Interview) แบบไม่เป็นทางการ (Non Formal Interview) การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร นอกจากนี้ยังเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแง่มุมต่างๆ รวมถึงสภาพทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

3) การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ ในการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร

4) การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) ในการประเมินสภาพการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วยจุดแข็ง (S) จุดอ่อน (W) โอกาส (O) และอุปสรรค (T) และวางแผนการ

พัฒนาการบริหารจัดการโดยใช้เทคนิคการระดมสมอง ตามกระบวนการการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตรเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากร การกำหนดเป้าหมายของการจัดการความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดเก็บและนำความรู้ไปใช้

5) กล้องถ่ายภาพ เทปบันทึกภาพและเสียง เพื่อใช้ประกอบการเก็บข้อมูลขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ ของการวิจัย

6) แบบบันทึกกิจกรรม (Field Notes) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล เป็นข้อมูลที่ได้อาจจากการสังเกต สัมภาษณ์ และจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย เพื่อกันการลืมข้อมูล

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลและรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร โดยศึกษาเอกสารต่างๆ และรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น แผนพัฒนาจังหวัด งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นต้น และผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ให้สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทราบ

2) ระยะที่ 2 ใช้เทคนิควิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร และร่วมกันระดมสมองเพื่อประเมินตนเองเกี่ยวกับการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร ในกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

2.1) ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เตรียมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร ทั้งในแง่ผู้เข้าร่วมประชุมฯ สถานที่ประชุม และประเด็นต่างๆ เป็นต้น

2.2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อประเมินสภาพการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร ร่วมกันค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคและกำหนดแนวทางการจัดการความรู้ โดยใช้กระบวนการการจัดการรู้ โดยการบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด โดยการจดบันทึกและการบันทึกเทปวีดิโอ และอื่นๆ ที่เหมาะสม

2.3) ผู้วิจัยสรุปผล จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

3) ระยะเวลาที่ 3 ปฏิบัติการจัดการความรู้ โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็นการจัดการความรู้ เพื่อการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร ตามขั้นตอนดังนี้

- 3.1) การกำหนดเป้าหมายของการจัดการความรู้
- 3.2) การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 3.3) การจัดเก็บและนำความรู้ไปใช้
- 4) ระยะเวลาที่ 4 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติ
- 5) ระยะเวลาที่ 5 สรุปและเขียนรายงานการวิจัย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาประมวลผลในรูปของการพรรณนา ความเรียง หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.5 แผนการดำเนินการวิจัย

แผนการปฏิบัติงานวิจัย การจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 4 ระยะเวลา ดังต่อไปนี้

ระยะเวลาที่ 1 การเตรียมการวิจัย

1. การศึกษาบริบทชุมชน
2. การวิเคราะห์บริบทชุมชนและพัฒนาโจทย์วิจัยภาคประชาชน

ระยะเวลาที่ 2 การถอดบทเรียน

1. วิเคราะห์สภาพภาษาและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนในอดีตถึงปัจจุบัน
2. ค้นหาแนวทางการจัดการความรู้ภาษาและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน

ระยะเวลาที่ 3 การทดลองปฏิบัติ กำหนดแนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม

1. การทดลองปฏิบัติภาษาและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน
2. การติดตามประเมินผล

ระยะเวลาที่ 4 การสรุปบทเรียนโครงการวิจัย

1. การสรุปบทเรียนของโครงการวิจัย
2. การคืนข้อมูลสู่ชุมชน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการจัดการความรู้ทางคนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นแหล่งของการศึกษา เรียนรู้ พื้นฟูคนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในลักษณะการเรียนรู้แบบพหุภาคี เพื่อศึกษาความหลากหลายทางคนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดพิจิตร เพื่อการจัดการความรู้ความหลากหลายทางคนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดพิจิตร ให้ได้องค์ความรู้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ก่อนที่จะเสื่อม สลายไป โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนแบบพหุภาคี ได้มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

4.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดพิจิตร

จังหวัด พิจิตรอยู่ในบริเวณภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 50 ลิปดา กับ 16 องศา และเส้นแวงที่ 99 องศา กับ 150 องศา 45 ลิปดาตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ 4,531.013 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,831,883 ไร่ มีความกว้างประมาณ 72 กิโลเมตร ความยาวประมาณ 77 กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ประมาณ 346 กิโลเมตร และรถไฟระยะทางประมาณ 351 กิโลเมตร จังหวัด พิจิตรแบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอตะพานหิน อำเภอบางมูลนาก อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพทะเล อำเภอสามงาม อำเภอวังทรายพูน อำเภอทับคล้อ อำเภอสามโก้ อำเภอดงเจริญ และอำเภอบึงนาง ลักษณะภูมิประเทศ โดย ทั่วไปของจังหวัดพิจิตรเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำยม และแม่น้ำน่านไหลผ่าน ทั้ง 2 สายไหลผ่านจังหวัดเกือบเป็นลักษณะเส้นขนานจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ โดยมีแม่น้ำพิจิตร(แม่น้ำเดิม) อยู่ระหว่างกลาง ความยาวของแม่น้ำน่านที่ไหลผ่านจังหวัดมีระยะทาง 97 กิโลเมตร และความยาวของแม่น้ำยมที่ไหลผ่านจังหวัดมีระยะประมาณ 128 กิโลเมตร การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นภาคการผลิตหลัก รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรม การค้าส่ง การค้าปลีก และการบริการ ผลผลิตสำคัญได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเขียว และการประมง

ประเพณีที่สำคัญของจังหวัดพิจิตรประกอบด้วย

1) ประเพณีการแข่งขันเรือยาว

จัดเป็นงานที่ยิ่งใหญ่และจัดมานานแล้ว มีเรือเข้าร่วมการแข่งขันมากที่สุด เนื่องจากจังหวัดพิจิตรมีแม่น้ำไหลผ่าน 2 สาย คือ แม่น้ำยม และแม่น้ำน่าน อีกทั้งมีน้ำไหลหลากเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ช่วงเดือนสิงหาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน วัดต่างๆที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำและมีเรือประจำวัด จะจัดให้มีการแข่งขันเรือยาวพร้อมจัดงานปิดทองไหว้พระไปด้วย เรือที่จัดให้มีการแข่งขัน ได้แก่ เรือยาวที่มีขนาดฝีพายต่างๆ เรือบด เรือหมู เรืออีโปง เรือแผ่นม้า ฯลฯ บางวัดจัดงานแข่งเรือฉลององค์กฐินประจำปีไปด้วยจังหวัดพิจิตรมีงานประเพณีแข่งขันเรือยาวซึ่งด้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยกำหนดแข่งขันในวันเสาร์และวันอาทิตย์แรกของเดือนกันยายน เป็นประจำทุกปี โดยจัดที่วัดท่าหลวง พระอารามหลวง อำเภอเมืองพิจิตร

2) งานประเพณีกำฟ้า

งานประเพณีกำฟ้า เป็นงานบุญพื้นบ้านอีกอย่างหนึ่งของลาวพวนบ้านป่าแดง อำเภอตะพานหิน ที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นการบูชาหรือเคารพเทวดาฟ้าดิน เชื่อกันว่าเมื่อได้ทำบุญประกอบพิธีกรรมตั้งบายศรีบูชาขอพรจากเทพดาผู้รักษาฟ้าแล้วจะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เชื่อกันว่าเสียงฟ้าร้องคือ “สัญญาณฟ้าเปิดประตูน้ำ” เพื่อให้ชาวนา ชาวไร่ มีน้ำประกอบอาชีพเกษตรกรรม การพยากรณ์เสียงฟ้าร้องของลาวพวนมีดังนี้

เสียงฟ้าร้องมาจากทิศเหนือหรือทิศตะวันออกเฉียงเหนือ พยากรณ์ว่าฝนจะมีน้ำเพียงพอ พืชพันธุ์ธัญญาหารสมบูรณ์ ประชาชนจะมั่งมีศรีสุข ถ้าฟ้าร้องดังมาจากทิศใต้ ฝนจะตกน้อย เกิดความแห้งแล้งพืชผลได้รับความเสียหายถ้าฟ้าร้องเสียงดังมาจากทิศตะวันออก ฝนจะตกปานกลาง พืชในที่ลุ่มได้ผลดี พืชในที่ดอนจะเสียหาย ถ้าเสียงฟ้าร้องมาจากทิศตะวันตกจะเกิดความแห้งแล้งข้าวยากหมากแพงจะรပ်พุงฆ่าฟันกัน

3) พิธีแห่เจ้าพ่อแก้ว

จะจัดขึ้นในงานวันที่สอง ซึ่งมักจะเป็นวันเสาร์ และเป็นวันเชิญเจ้าพ่อออกจากศาลมาสู่ศาลชั่วคราวที่สนามหน้าโรงจิว “ผู้รู้” คืออาแป๊ะหุยจะเป็นผู้หาฤกษ์ยามให้ เล่ากันว่าเคยมีผู้ฝันฤกษ์ทำให้เกิดไฟไหม้ตลาดจึงเป็นเรื่องที่ถือกันมากในเรื่องนี้เมื่อได้ฤกษ์จะมีพิธีการจุดธูป จุดประทัดบูชาเจ้าพ่อ แล้วบอกกล่าวอัญเชิญ จากนั้นก็จะอุ้มองค์เจ้าพ่อขึ้นประทับยังเกี้ยว บรรดาผู้หามเกี้ยวก็จะวิ่งพาเกี้ยวออกจากศาล แล้วแห่ไปตามถนนสายต่างๆพร้อมขบวนแห่ซึ่งมีล้อ โกวี่ สิงโต เองกอดติดตามด้วยขบวนแห่เปียบ (ธง) พร้อมกันนี้ก็ยังมีขบวนพ้อนรำ เมื่อขบวนหามเกี้ยวเจ้าพ่อผ่านไปถึงหน้าบ้านใคร เจ้าของบ้านก็จะออกมาจุดธูปบูชากลิ่นไม้จันทร์และควันธูปจะหอมฟุ้งคลอบอบวนไปทั่ว เสียงประทัดจะดังราวอยู่มิได้ขาด ขบวนพ้อนรำของนักเรียนจะหยุดแสดงให้ชมเป็นระยะ ตามสี่แยกหรือจุดที่สำคัญ ส่วนขบวนสิงโต ล้อ โกวี่ ก็จะวิ่งร้อง กลอง เป็นจังหวะ

4.2 ความหลากหลายทางทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์ของจังหวัดพิจิตร

จากการศึกษาความหลากหลายทางทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์ของจังหวัดพิจิตรที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในปัจจุบัน มีอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภทเพลงทั่วไป และประเภทเพลงพิธีกรรม ดังนี้ประเภทของบทเพลงทั่วไป ได้แก่ เพลงแคนไทยทรงดำ เพลงกล่อมลูก เพลงอวยพร และบทเพลงประเภทพิธีกรรมได้แก่ เพลงเรียกขวัญ เพลงงานศพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะทางดนตรีและแสดงผลของการศึกษาดังต่อไปนี้

ลักษณะบทเพลงแคนไทยทรงดำ

เพลงแคนไทยทรงดำ



จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงโดยใช้ลักษณะแบบการซ้ำเสียง (Repetition Motion) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการซ้ำเสียงที่ระดับเสียง เร ซึ่งแสดงผลไว้ในกรอบสี่เหลี่ยม ดังตัวอย่าง

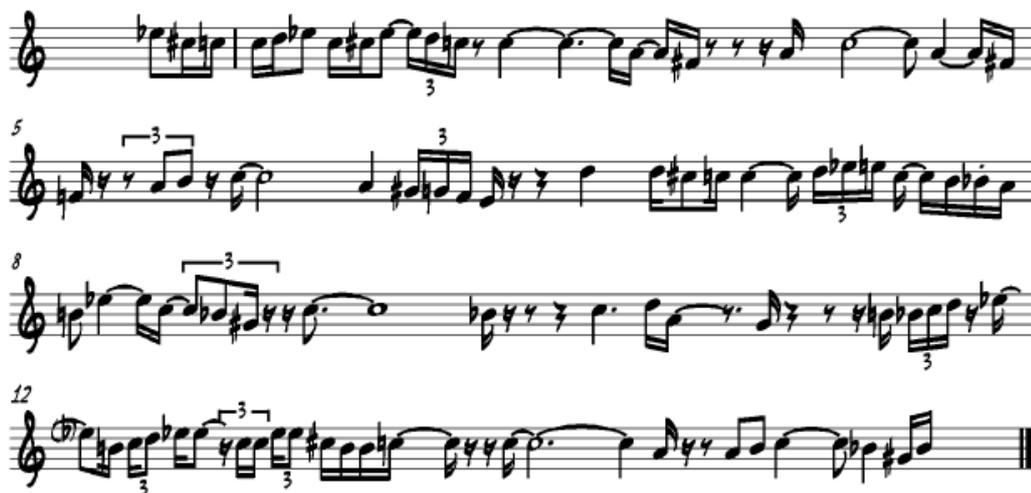
เพลงแคนไทยทรงดำ

การซ้ำเสียง

This image shows the same musical score as above, but with a specific section of the melody highlighted by a rectangular box. This section illustrates the 'Repetition Motion' (การซ้ำเสียง) at the pitch level 'Re' (เร), as mentioned in the text. The box encompasses a sequence of notes in the top staff that repeat a similar melodic contour.

ลักษณะบทเพลงงานศพไทยทรงดำ

เพลงงานศพ



จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงโดยการใช้ลักษณะแบบเรียง ตามลำดับขั้น (Conjunct Motion) เชื่อมโยงติดต่อกันไป พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการเรียง ตามลำดับขั้นเชื่อมโยงติดต่อกันของกลุ่มการเรียงเสียงแบบกลุ่ม 2 เสียง, กลุ่ม 3 เสียง

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงโดยการใช้ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์- (2 Minor) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ ขั้นคู่ 2 ไมเนอร์- อยู่ที่ระดับของเสียง เร – มี, ซอล – ลา, โด – เร, ที – โด, ฟา – ซอล

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงโดยการใช้ ลักษณะแบบขั้นคู่ 3 ไมเนอร์- (3 Minor) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ ขั้นคู่ 3 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง โด – มี, ฟา – ลา, ลา – โด

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงโดยการใช้ ลักษณะแบบขั้นคู่ 4 เพอร์เฟกต์ (4 Perfect) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ ขั้นคู่ 4 เพอร์เฟกต์ อยู่ที่ระดับของเสียง ที – มี

ลักษณะทางด้านจังหวะ (Rhythm) ของเพลงงานศพไทยทรงดำ พบว่า ลักษณะการเคลื่อนที่ของจังหวะทำนองใช้อัตราจังหวะของตัวโน้ตประเภท โน้ตตัวขาวประจุค โน้ตตัวขาว โน้ตตัวดำ ประจุค โน้ตตัวดำ โน้ตตัวเข็บบัดหนึ่งชั้น โน้ตตัวเข็บบัดสองชั้น และโน้ตตัวเข็บบัดสองชั้นแบบสามพยางค์ เป็นองค์ประกอบในการดำเนินอัตราจังหวะของทำนอง โดยลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเป็นการเคลื่อนที่อย่างนุ่มนวล ระดับเสียงในบทเพลง

ลักษณะบทเพลงกล่อมลูก

เพลงกล่อมลูก



จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช่ ลักษณะแบบ การซ้ำเสียง (Repetition Motion) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการซ้ำเสียงจะซ้ำ เสียงที่ระดับเสียง โด, เร, มี, ฟา, ซอล

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช่ลักษณะแบบ เรียงตามลำดับขึ้น (Conjunct Motion) เชื่อมโยงติดต่อกันไป พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการ เรียงตามลำดับขึ้นเชื่อมโยงติดต่อกันของกลุ่มการเรียงเสียงแบบกลุ่ม 2 เสียง, กลุ่ม 3 เสียง และเสียง ที่ใช้ในการบรรเลงแบบเรียงเสียง คือ การเรียงที่ระดับเสียง ซอล – ลา, โด – เร, ฟา – ซอล, เร – มี, มี – ฟา, ซ – ที, โด – มี, ฟา – ลา

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช่ ลักษณะแบบ ขึ้นคู่ 2 ไมเนอร์ (2 Minor) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ขึ้นคู่ 2 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของ เสียง ซอล – ซอล, ซอล – ลา, ลา – ที, เร – มี, ที – ที

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช่ลักษณะแบบ ขึ้นคู่ 2 เมเจอร์ (2 Major) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ขึ้นคู่ 2 เมเจอร์ อยู่ที่ระดับของ เสียง ซอล – ลา, เร – มี, โด – เร, ลา – ที

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช่ลักษณะแบบขึ้น คู่ 3 ไมเนอร์ (3 Minor) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ขึ้นคู่ 3 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง ฟา#- ลา, เร – ฟา, ซอล – ที

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช่ ลักษณะแบบ ขึ้นคู่ 3 เมเจอร์ (3 Major) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ขึ้นคู่ 3 เมเจอร์ อยู่ที่ระดับของ เสียง โด – มี

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช่ ลักษณะแบบ ขึ้นคู่ 4 เพอร์เฟกต์ (4 Perfect) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ ขึ้นคู่ 4 เพอร์เฟกต์ อยู่ที่ ระดับของ เสียง ฟา# – ที

ลักษณะบทเพลงอวยพร

บทเพลงอวยพร

จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ลักษณะแบบการซ้ำเสียง (Repetition Motion) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการซ้ำเสียงจะซ้ำเสียงที่ระดับเสียง โด, เร, ซอล, ลา และเสียง ที

จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบเรียงตามลำดับขึ้น (Conjunct Motion) เชื่อมโยงติดต่อกันไป พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการเรียงตามลำดับขึ้นเชื่อมโยงติดต่อกันของกลุ่มการเรียงเสียงแบบกลุ่ม 2 เสียง, กลุ่ม 3 เสียง

จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ (2 Minor) พบว่า มีการใช้ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ ในบทเพลงเป็นจำนวนทั้งสิ้น 84 ครั้ง และพบว่า ลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการใช้ขั้นคู่แบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง โด – โด#, ลา – ทีb, ซอง# - ลา, โด# - เร, เร – มิb, ที – โด

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 เมเจอร์ (2 Major) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ขั้นคู่ 2 เมเจอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง ทีb - โด, ลา – ที, ซอล – ลา

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ลักษณะแบบขั้นคู่ 3 ไมเนอร์ (3 Minor) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการใช้ขั้น 3 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง ที – เร, ซอล# - ที, เร – ฟา

ลักษณะบทเพลงเรียกขวัญ

บทเพลงเรียกขวัญ

จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ลักษณะแบบการซ้ำเสียง (Repetition Motion) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการซ้ำเสียงจะซ้ำเสียงที่ระดับเสียง โด, เร, ซอล, ลา และเสียง ที

จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบเรียงตามลำดับขั้น (Conjunct Motion) เชื่อมโยงติดต่อกันไป พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการเรียงตามลำดับขั้นเชื่อมโยงติดต่อกันของกลุ่มการเรียงเสียงแบบกลุ่ม 2 เสียง, กลุ่ม 3 เสียง

จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ (2 Minor) พบว่า มีการใช้ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ ในบทเพลงเป็นจำนวนทั้งสิ้น 84 ครั้ง และพบว่า ลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการใช้ขั้นคู่แบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง โด – โด#, ลา – ทีb, ซอง# - ลา, โด# - เร, เร – มิb, ที – โด

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 เมเจอร์ (2 Major) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ขั้นคู่ 2 เมเจอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง ทีb - โด, ลา – ที, ซอล – ลา

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ลักษณะแบบขั้นคู่ 3 ไมเนอร์ (3 Minor) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการใช้ ขั้น 3 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง ที – เร, ซอล# - ที, เร – ฟา

ลักษณะบทเพลงลำพวน

บทเพลงลำพวน



จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ลักษณะแบบการซ้ำเสียง (Repetition Motion) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการซ้ำเสียงจะซ้ำเสียงที่ระดับเสียง โด, เร, ซอล, ลา และเสียง ที

จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบเรียงตามลำดับขึ้น (Conjunct Motion) เชื่อม โยงติดต่อกัน ไป พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการเรียงตามลำดับขึ้นเชื่อม โยงติดต่อกันของกลุ่มการเรียงเสียงแบบกลุ่ม 2 เสียง, กลุ่ม 3 เสียง

จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ (2 Minor) พบว่า มีการใช้ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ ในบทเพลงเป็นจำนวนทั้งสิ้น 84 ครั้ง และพบว่า ลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการใช้ขั้นคู่แบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง โด – โด#, ลา – ทีb, ซอง# - ลา, โด# - เร, เร – มีb, ที – โด

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 เมเจอร์ (2 Major) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ขั้นคู่ 2 เมเจอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง ทีb - โด, ลา – ที, ซอล – ลา

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ลักษณะแบบขั้นคู่ 3 ไมเนอร์ (3 Minor) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการใช้ขั้น 3 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง ที – เร, ซอล# - ที, เร – ฟา

ลักษณะบทเพลงฟ้อนแคนลาวครั้ง

บทเพลงแคน



จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ลักษณะแบบการซ้ำเสียง (Repetition Motion) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการซ้ำเสียงจะซ้ำเสียงที่ระดับเสียง โด, เร, ซอล, ลา และเสียง ที

จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบเรียงตามลำดับขั้น (Conjunct Motion) เชื่อม โยงติดต่อกัน ไป พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการเรียงตามลำดับขั้นเชื่อม โยงติดต่อกันของกลุ่มการเรียงเสียงแบบกลุ่ม 2 เสียง, กลุ่ม 3 เสียง

จากการศึกษาวิเคราะห์-คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ (2 Minor) พบว่า มีการใช้ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ ในบทเพลงเป็นจำนวนทั้งสิ้น 84 ครั้ง และพบว่า ลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการใช้ขั้นคู่แบบขั้นคู่ 2 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง โด – โด#, ลา – ทีb, ซอง# - ลา, โด# - เร, เร – มีb, ที – โด

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ ลักษณะแบบขั้นคู่ 2 เมเจอร์ (2 Major) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบการใช้ขั้นคู่ 2 เมเจอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง ทีb - โด, ลา – ที, ซอล – ลา

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง โดยการใช้ลักษณะแบบขั้นคู่ 3 ไมเนอร์ (3 Minor) พบว่า มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบลักษณะของการใช้ ขั้น 3 ไมเนอร์ อยู่ที่ระดับของเสียง ที – เร, ซอล# - ที, เร – ฟา

4.3 การจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร

ในสังคมนวัตกรรม การจะอยู่รอดและการดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ที่จะจัดการกับทุนทางปัญญา (intellectual assets) แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการความรู้ยังเป็นศาสตร์ที่จะต้องมีการพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้แพร่หลายมากขึ้น ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความรู้ คือ ความรู้เป็นทรัพยากรเพียงอย่างเดียวที่ยังใช้ยังมีเพิ่ม ผู้จัดการความรู้ที่เป็นระดับมืออาชีพ ปัจจุบันจะต้องเผชิญปัญหาและความคาดหวังที่สูงมาก เพราะความรู้ใหม่เกิดขึ้นในอัตราทะลุทะลวง ความรู้มีวงจรชีวิตที่สั้นลง (ล้าสมัยง่าย) และการจัดการสมัยใหม่ ไม่ว่าจะวงการใดๆ ล้วนแต่ใช้ความรู้ ที่เข้มข้นขึ้นทุกขณะ ดังนั้น ทุกคนจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อม เพราะถ้าหากคุณรอจนคู่แข่งได้ลงทุนลงแรงในการจัดการความรู้จนเริ่มเห็นผล มันอาจสายเกินไปที่จะไล่ตาม ซึ่งการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในพิจิตร มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification)

เริ่มจากการศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดพิจิตร ด้วยการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสำรวจภูมิประเทศ เพื่อให้มองเห็นสภาพพื้นที่ตั้งของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เส้นทางคมนาคม พื้นที่ทำกิจกรรมและสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังได้ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้แก่ ความเชื่อ เศรษฐกิจ การเมือง สาธารณสุข การศึกษา การพักผ่อนหย่อนใจ ประวัติศาสตร์ชุมชน ลักษณะ ปัจจัย และผลกระทบการเปลี่ยนแปลงปัญหาทางสังคม ตลอดจนปัญหาทางสังคม เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)

โดยการค้นหาข้อมูลคุณลักษณะทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) แต่เนื่องจากลักษณะทางดนตรีเป็นความรู้ในตัวบุคคล ต้องอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในลักษณะการพูดคุยกันในวงสนทนา หรือ “เวทีชาวบ้าน” การค้นหาความรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบพินิจพิเคราะห์เพื่อการสรุปบทเรียน เกิดการสกัดความรู้จากการสนทนาแลกเปลี่ยนจนเกิดเป็น “คลังความรู้”

ขั้นตอนที่ 3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)

ข้อมูลที่รวบรวมได้สามารถแบ่งประเภทของดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัด พิจิตรเป็น 10 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย ชาวพื้นถิ่น ชาวไทยญวณ ชาวไทยมุสลิม ชาวลาวเงี้ยว ชาวไทยขวน ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยทรงดำ ชาวไทยอีสาน ชาวลาวพวน ชาวลาวครั่ง โดยจัดหมวดหมู่ของดนตรีตามคุณลักษณะทางดนตรีและบทเพลงเป็นสำคัญ ได้แก่ 1) สื่อสร้างเสียง โดยศึกษาประเภทของเสียง ชนิดของเสียง ปริมาณของเสียง 2) ท่วงทำนอง โดยศึกษาาระบบเสียง มาตราเสียง กลุ่มเสียง ชั้นคู่เสียง ช่วงเสียงรูปลักษณ์ของท่วงทำนอง โครงสร้างของวลี การประดับตกแต่งทำนอง เนื้อร้องและการเอื้อน 3) จังหวะ ได้แก่ การตกจังหวะ การลักจังหวะ อัตราจังหวะ 4) ความเร็ว 5) ผีพรรณ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงในแบบต่างๆ คือ ประเภททำนองเดี่ยว ทำนองประสม ทำนองหลากหลาย 6) รูปแบบของบทเพลง 7) สุ่มเสียง หรือ คุณลักษณะของเสียง 8) ความดัง 9) ดนตรีลักษณะพิเศษ เป็นดนตรีภายในของแต่ละคน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเสียงหรือบทเพลงในทางความคิดเข้ากับสิ่งที่มีใช้ดนตรี

ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและการจัดทำชุดความรู้ความหลากหลายทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล การจัดเวทีชาวบ้านและการสนทนากลุ่ม การสังเกตทั้งแบบมีและไม่มีส่วนร่วม การจดบันทึก การบันทึกเสียง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แม่นยำ ชัดเจนของข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีชาวบ้าน ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตลอดจนตรวจสอบเปรียบเทียบข้อมูลด้านดนตรีกับสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด พิจิตร ทำยสุดจัดทำชุดความรู้ความหลากหลายทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร

ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) จัดการให้สามารถเข้าถึงความรู้ได้ โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร ทำให้ชาวบ้านมีความรู้ลึกเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนั้น หรือมีความรู้ลึกเป็นเจ้าของมิได้แปลกแยก ซึ่งความรู้ลึกแปลกแยกนั้นเกิดขึ้นมาเมื่อไม่นานนี้เอง จากกระแสของการพัฒนาที่ทำให้มนุษย์แยกออกจากธรรมชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้รู้สึกว้าวนั่น หรือวัดวาอารามเป็นสถานที่สาธารณะ และเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนรวมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการมีชีวิตอยู่ของคนในชุมชน พร้อมกันนั้นการสร้างความรู้คู่ขนานกับภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นก็มีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งเรื่องเวลา อาชีพ ความคิด ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงสร้างความรู้ลึกผูกพัน และเป็นเจ้าของแหล่งวัฒนธรรม เมื่อชาวบ้านได้มีโอกาสเข้ามามีส่วน

ร่วมในการบริหารจัดการ ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านดนตรีท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งท่ามกลางความผันผวนของความรู้แบบสากลที่ครอบทับความรู้แบบท้องถิ่นอยู่นั้น การเรียนรู้ที่ได้จากดนตรีท้องถิ่นเป็นความรู้ที่เกิดจากท้องถิ่นโดยตรง น่าจะสามารนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้ เพราะการสร้างความรู้ที่เกิดจากท้องถิ่นต้องเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากคนในท้องถิ่นเพื่อให้คนในท้องถิ่นมีชีวิตที่สมดุลกับสภาพแวดล้อมตรงกันข้ามกับความรู้แบบสากลที่อาจจะใช้ได้เฉพาะส่วนของแต่ละสังคมเท่านั้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเปิดโอกาสให้พลิกฟื้นความรู้ดั้งเดิมของชุมชนอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการความรู้ เพราะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้ ตั้งแต่การบ่งชี้หรือการกำหนดประเภทความรู้ เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทำให้การสร้างและค้นหาความรู้ และจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้จึงเลือกใช้วิธีการเปิดการเรียนการสอนที่ศูนย์เรียนรู้ การมีวิทยากรทั้งในศูนย์เรียนรู้และนอกสถานที่ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการอนุรักษ์ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เกิดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ โดยการจัดทำฐานข้อมูลดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้ (Learning) กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร และผู้ที่สนใจหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถสืบสาน พัฒนา แสวงหาความรู้ การใช้ประโยชน์จากความรู้สามารถสร้างความรู้ใหม่ และนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานความหลากหลายทางดนตรีของกลุ่มชนต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร โดยการส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางดนตรีของชาติพันธุ์ตนเอง เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่สมาชิกของแต่ละชาติพันธุ์และร่วมกันรณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน โรงเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ควรปลูกจิตสำนึก ซึ่งประเด็นให้เห็นถึงความสำคัญของเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองให้แก่ นักเรียน นอกจากนี้ควรจัดศูนย์วัฒนธรรมประจำกลุ่มไว้ในโรงเรียน และควรพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทางด้านดนตรีของชุมชน เพื่อใช้ในการเรียนการสอน



รูปที่ 4.1 ภาพกิจกรรมการจัดการความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัย การจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นแหล่งของการศึกษา เรียนรู้ พื้นฟูดนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในลักษณะการเรียนรู้แบบพหุภาคี เพื่อศึกษาความหลากหลายทางดนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดพิจิตร เพื่อการจัดการความรู้ความหลากหลายทางดนตรีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดพิจิตร ให้ได้องค์ความรู้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ก่อนที่จะเสื่อม สลายไป โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนแบบพหุภาคี สามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

เนื่องจากจังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดที่มีลักษณะภูมิประเทศด้วยที่ราบเป็นแนวยาวในแนวเหนือ-ใต้ และเทือกเขาสูง หรือเนินเขา ทั้งสองข้างขนานกับที่ราบเนื่องจากเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีภูเขารอบรอบ จึงทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบในหุบเขาลักษณะที่ลุ่มแบบท้องกระทะหรือแอ่งกระทะประกอบด้วยเนินเขา ลอนลูกคลื่น ป่า และที่ราบเป็นตอนๆ สลับกันไป พื้นที่มีลักษณะลาดชันจากเหนือลงไปได้ ตอนเหนือมีทิวเขาสูง ตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบและมีเทือกเขาพิจิตรขนานกันทั้งสองด้าน มีอาณาเขตทิศเหนือ มีอาณาเขตติดกับจังหวัดเลย ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดกับจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดชัยภูมิ ทิศใต้ มีอาณาเขตติดกับจังหวัดลพบุรี ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดกับจังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดนครสวรรค์ จึงทำให้มีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างมากมาย

การจัดการความรู้ทางดนตรีเชิงชาติพันธุ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร พบว่า ดนตรีเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตรทั้ง 10 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย ชาวพื้นถิ่น ชาวไทยกูย ชาวไทยมุสลิม ชาวลาวเงี้ยว ชาวไทยยวน ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยทรงดำ ชาวไทยอีสาน ชาวลาวพวน ชาวลาวครั้ง โดยจัดหมวดหมู่ของดนตรีตามคุณลักษณะทางดนตรีและบทเพลงเป็นสำคัญ ได้แก่ 1) สื่อสร้างเสียง โดยศึกษาประเภทของเสียง ชนิดของเสียง ปริมาณของเสียง 2) ท่วงทำนอง โดยศึกษาาระบบเสียง มาตรฐานเสียง กลุ่มเสียง ชั้นคู่เสียง ช่วงเสียงรูปลักษณะของท่วงทำนอง โครงสร้างของวลี การประดับตกแต่งทำนอง เนื้อร้องและการเอื้อน 3) จังหวะ ได้แก่ การตกจังหวะ การลักจังหวะ อัตราจังหวะ 4) ความเร็ว 5) ผิวพรรณ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองเพลงในแบบต่างๆ คือ ประเภททำนองเดี่ยว ทำนองประสม

ทำนองหลากหลาย 6) รูปแบบของบทเพลง 7) สัมผัสเสียง หรือ คุณลักษณะของเสียง 8) ความดัง 9) คนตรีลักษณะพิเศษ เป็นคนตรีภายในของแต่ละคน ในการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างเสียงหรือบทเพลงในทางความคิดเข้ากับสิ่งที่มีใช้ดนตรี การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) จัดการให้สามารถเข้าถึงความรู้ได้ โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทำให้ชาวบ้านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนั้น หรือมีความรู้สึกเป็นเจ้าของมิได้แปลกแยก ซึ่งความรู้สึกแปลกแยกนั้นเกิดขึ้นมาเมื่อไม่นานนี้เองจากกระแสของการพัฒนาที่ทำให้มนุษย์แยกออกจากธรรมชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้รู้สึกว้าวัฒนธรรม หรือวัดวาอารามเป็นสถานที่สาธารณะ และเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนรวมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการมีชีวิตอยู่ของคนในชุมชน พร้อมกันนั้นการสร้างความรู้คุณค่ากับดนตรีท้องถิ่นก็มีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งเรื่องเวลา อาชีพ ความคิด ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงสร้างความรู้สึกผูกพันและเป็นเจ้าของแหล่งวัฒนธรรม เมื่อชาวบ้านได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทำให้เกิดการเรียนรู้ดนตรีท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งท่ามกลางความผันผวนของความรู้แบบสากลที่ครอบทับความรู้แบบท้องถิ่นอยู่นั้น การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการความรู้ เพราะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้ ตั้งแต่การบ่งชี้หรือการกำหนดประเภทความรู้ เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทำให้การสร้างและค้นหาความรู้ และจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้จึงเลือกใช้วิธีการเปิดการเรียนการสอนที่ศูนย์เรียนรู้การมีวิทยากรทั้งในศูนย์เรียนรู้และนอกสถานที่ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการอนุรักษ์ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เกิดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ โดยการจัดทำฐานข้อมูลดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาดนตรีในวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร พบว่าแตกต่างจากสมัยก่อนทั้งในด้านรูปแบบการแสดงและบทบาทต่อสังคม รูปแบบการแสดงที่เปลี่ยนไปนั้นสืบเนื่องมาจากการสืบทอดเพลงแบบโบราณขาดช่วง หานักดนตรี นักร้องที่จะร้องเพลงโบราณไม่ได้ นอกจากนี้บรรดาสาวใหญ่เป็นคำลาวโบราณซึ่งยากที่คนลาวรุ่นใหม่จะเข้าใจ จึงกลายเป็นสาเหตุของการนำเพลงประยุกต์มาใช้เพื่อเอาใจคนฟังในที่สุด สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้เกิดแนวคิดสวนทางกันระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ ดังนั้นภาพลักษณ์ของดนตรีในขณะนี้จึงเป็นการก้ำกึ่งระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา

ปัจจุบัน พบว่าดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตรได้ลดบทบาทดังกล่าวของตัวเองลง เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และเทคโนโลยี ตลอดจนวัฒนธรรมภายนอกที่ได้หลั่งไหลเข้ามาทำให้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตรเปลี่ยนไป สำหรับนักดนตรีในสมัยก่อนจะเป็นผู้ที่มีความชัดเจนอย่างแท้จริง มีโอกาสฝึกฝนฝึกปรือ จากการที่ต้องออกแสดงบ่อยครั้งในรอบปีทุกเทศกาล แต่ปัจจุบันคนตรึมมีเล่นเพียงไม่กี่ครั้งในรอบ 1 ปี ประกอบกับผู้เล่นในปัจจุบันต่างมีอาชีพที่กำหนดเวลาแน่นอน ไม่มีเวลาที่จะทุ่มเทฝึกฝนดนตรีได้เต็มที่ดังแต่ก่อนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตรเป็นวัฒนธรรมผสมผสานของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมลาว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบ็อง อี ยอง (2541 : 11) ที่พบว่า คนลาวที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยส่วนใหญ่เข้ามาในสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วยการถูกกวาดต้อนการศึกษาสงครามและการอพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ชาวลาวที่เขาในสมัยนี้ส่วนใหญ่ ได้แก่ ลาวเวียงและลาวโซ่งหรือไทดำ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกคนลาวที่ถูกเคลื่อนย้ายเข้า ได้แก่ ลาวพวนคือลาวจากเมืองพวนและลาวโซ่ง เจ้านันทเสนได้ยกทัพไปตีเมืองพวนและเมืองแฉ่ง ได้กวาดต้อนลาวพวนและลาวโซ่งเข้ามาถวายที่กรุงเทพมหานคร เป็นจำนวน 4,000 คนเศษ ทรงโปรดให้ครัวเรือนลาวสามารถตั้งหลักแหล่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร บริเวณที่ปัจจุบันคือ โรงภาพยนตร์เฉลิมกรุง เรียกถนนบริเวณนั้นว่า ถนนบานลาว และมีศาลาโรงธรรม เรียกว่าศาลาบานลาว ในรัชสมัยพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ลาวที่ถูกเคลื่อนย้ายเข้ามาในประเทศไทย ได้แก่ ลาวจากเมืองภูครั้งและเมืองพุกราง ทรงโปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่แถบนครชัยศรี (สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2542)

นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรืองของคนตรีในกลุ่มชาติพันธุ์ลาวพบว่า มีหลักฐานที่แสดงความสัมพันธ์ด้านคนตรีระหว่างไทยและลาวออกไปเป็นรูปธรรมที่สืบทอดต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าตากสินมหาราชได้ลาวเป็นเมืองขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2262 ตรงกับสมัยพระเจ้าสิริบุญสาร เจ้านุวงศ์โอรสของสมเด็จพระเจ้าสิริบุญสารในฐานะตัวประกันถือเป็นผู้ที่ทำให้เกิดภาพเคลื่อนไหวทางประวัติศาสตร์คนตรีของลาว ตลอดถึงความสัมพันธ์ด้านคนตรีระหว่างไทยและลาวซึ่งถือได้ว่าเป็นยุคที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางการคนตรีเป็นอย่างดีจนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้ทรงประกาศห้ามแล่นแควลาว ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีวิวัฒนาการของวัฒนธรรม มีหลักการที่สำคัญว่า วัฒนธรรมใดๆ จะมีวิวัฒนาการจากขั้นตอนที่ง่ายที่สุดจนถึงยุ่งยากเรียกว่า “Savagery” ซึ่งเป็นขั้นต่ำสุด ขั้นที่ 2 ซึ่งเป็นขั้นกลางที่ถือว่าเป็นพฤติกรรมหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างพฤติกรรมง่ายสุดและพฤติกรรมยากสุด หรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีงามนักกับพฤติกรรมที่ดีงามแล้ว ขั้นกลางนี้เรียกว่า “Barbarism” ขั้นที่ 3 เป็นขั้นเจริญงอกงามที่สุดแล้ว เรียกว่าขั้น “Civilization” เมื่อถึงขั้นตอนที่สูงสุดหรือขั้นอารยะ (Civilized) สังคมก็อาจเสื่อมสลายไคเหมือนกับร่างกายมนุษย์เช่นกัน (นิยพวรรณ วรรณศิริ. 2550 : 71 – 114)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการสืบทอดและการผสมผสานวัฒนธรรมของคนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยาของ ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ (2542) ที่พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลาวที่อาศัยอยู่ในภาคกลางหลายกลุ่มยังสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของตนโดยผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยภาคกลาง หลายกลุ่มพูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่นของตน ประเพณีพิธีกรรมส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับคนไทย ที่เป็นพุทธศาสนิกชนทั่วไป อาจแตกต่างกันในรายละเอียดบ้าง เช่น ประเพณีสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา วิสาขบูชา ทอดกฐิน สลากภัตร เทศน์มหาชาติ และลอยกระทง เป็นต้น ประเพณีพิธีกรรมที่ยังประพฤติกปฏิบัติอยู่เฉพาะในกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวบางกลุ่ม เช่น คนลาวพวนมีประเพณีกำฟ้า ประเพณีทำขวัญข้าว ประเพณีสวดเสื่อสุผาและอาบน้ำก่อนกานในช่วงสงกรานต์ มีการเล่นที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม เช่น ผีนางดง ผีนางสาก ผีกะลา และผีลิงลม ในกลุ่มลาวครึ่งบ้าน โคนหมอ อำเภอกำแพง จังหัดอุทัยธานี มีประเพณีเชิญผีนางดงเพื่อการเสี่ยงทายเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับฝนฟ้าในการทำนาและการเจ็บไข้ได้ป่วยของคนในหมู่บ้านและการศึกษาของสินธุ์ เรืองเขตต์กรรม (2542) ที่พบว่า ในกลุ่มไทยเชื้อสายลาวหลายกลุ่มยังมีประเพณีที่สืบทอดกันมาคล้ายคลึงกันคือประเพณีทำบุญข้าวจี ทำบุญข้าวหลาม ทำบุญข้าวเม่า และการเส็งกลอง คือแข่งขันตีกลองเพื่อความสนุกสนาน

5.3 ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบดนตรีเชิงชาติพันธุ์กับพื้นที่ในจังหวัดพิจิตร
- 2) ควรมีการนำข้อมูลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างจริงจัง
- 3) ควรมีการนำบทเพลงที่ได้จากงานวิจัยไปอัดบันทึกเสียงในระบบที่ได้มาตรฐาน
- 4) ควรมีการศึกษาวิจัยด้านเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อื่นๆ
- 5) ควรมีการนำผลงานวิจัยนี้ไปขยายผลในวงกว้างเพื่อพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์ในวงกว้าง

เอกสารอ้างอิง

- ประภัสสร มลิวัลย์. ภูมิศาสตร์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดสระบุรี : การศึกษาโดยใช้คำศัพท์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.
- ปรีชา อุตระกุล และกนก โตสุรัตน์. รายงานการวิจัยเรื่องสังคมและวัฒนธรรมชาวนน. 2529.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมและวัฒนธรรมไทย: ลักษณะการเปลี่ยนแปลงและวิทยาการวิจัย.
 ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- สำราญ ท้าวเงิน. การศึกษาความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์.
 เพชรบูรณ์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, 2555.
- Baron, A., and Armstrong, M. **Human capital management: Achieving added value through people.** London : Kogan, 2007.
- Brown, J. Marvin. **From Ancient Thai to Modern Dialects.** Bangkok : Social Science Association Press of Thailand, 1965.
- Edvinsson, L. and Malone, M. S. **Intellectual capital: Realizing your company's true value by finding its hidden roots.** New York : Harper Collins, 1997.
- Hsu, H. Y. **Knowledge management and intellectual capital.** Illinois : Unpublished doctoral dissertation, Southern Illinois University, 2006.
- Mische, M. A. **Strategic renewal: Becoming a high-performance organization. Upper Saddle River.** NJ : Prentice-Hall, 2000.
- Roos, G. et. Al. **Managing intellectual capital in practice.** Oxford, England : Elsever, 2005.
- Bontis, N. "Intellectual capital: An exploratory study that develops measures and models." in **The strategic management of intellectual capital and organizational knowledge.** C. W. Choo & N. Bontis. New York : Oxford University Press, 2002.
- Bose, R. "Knowledge management metrics." **Industrial management & Data Systems.** 104(6) (2004) : 457-469.
- Brennan, N. "Reporting intellectual capital in annual report: evidence from Ireland." **Accounting, Auditing & Accountability Journal.** 14(4)(2001) : 423-436.
- Dzinkoski, R. "The measurement and management of intellectual capital." **Journal Management Accounting.** 78(2000) : 32-36.

- Guthrie, J. "The management measurement and the reporting of intellectual capital." **Journal of Intellectual Capital**. 2(1)(2001) : 27-41.
- Krauss, Michael. "The world's languages in crisis." **Language**. 68(1)(1992) : 4-10.
- Pike, S. et. Al. "Intellectual capital: Origin and evolution." **International Journal of Learning and Intellectual Capital**. 3(3)(2006) : 233.
- Ulrich, D. "Organizational capability as a competitive advantage: human resource professionals as strategic partners." **Human Resource Planning**. 10(4)(1987) : 169-185.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ที่ให้ข้อมูลแต่ละชุมชน

ชาวพื้นถิ่น บ้านห้วยพุก ตำบลห้วยพุก อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่
1.	นายสอาด วัฒนพันธ์	73	18 หมู่ 3 ต.ห้วยพุก อ.ดงเจริญ จ.พิจิตร
2.	นางแส อินทร์ทองสุข	72	32/2 หมู่ 3 ต.ห้วยพุก อ.ดงเจริญ จ.พิจิตร
3.	นายพิทักษ์ บุญแก้ว	81	5/2 หมู่ 3 ต.ห้วยพุก อ.ดงเจริญ จ.พิจิตร
4.	นายสมพงษ์ เรืองเกษา	70	14/1 หมู่ 3 ต.ห้วยพุก อ.ดงเจริญ จ.พิจิตร
5.	นายเนียน นุชเทียน	68	14/4 หมู่ 3 ต.ห้วยพุก อ.ดงเจริญ จ.พิจิตร
6.	นางทองอยู่ นุชเทียน	68	14/4 หมู่ 3 ต.ห้วยพุก อ.ดงเจริญ จ.พิจิตร
7.	นายเสียง ม้าทอง	68	14/5 หมู่ 3 ต.ห้วยพุก อ.ดงเจริญ จ.พิจิตร
8.	นางเย็น แก้วสอาด	84	24 หมู่ 3 ต.ห้วยพุก อ.ดงเจริญ จ.พิจิตร
9.	นายเหลื่อม แก้วปรีชา	85	22 หมู่ 3 ต.ห้วยพุก อ.ดงเจริญ จ.พิจิตร

ชาวไทยภูเขา บ้านยางตะพาย ตำบลบึงบัว อำเภอวังขามมี จังหวัดพิจิตร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่
1.	นางน้อย ดวงธรรม	60	25 หมู่ 5 ต.บึงบัว อ.วังขามมี จ.พิจิตร
2.	นายจำปี ปัญจวรรณ	61	25 หมู่ 5 ต.บึงบัว อ.วังขามมี จ.พิจิตร
3.	นายบรรจง ชัยโชติ	57	26 หมู่ 5 ต.บึงบัว อ.วังขามมี จ.พิจิตร
4.	นางจิตติพร สุขेम	49	27 หมู่ 5 ต.บึงบัว อ.วังขามมี จ.พิจิตร
5.	นายวันดี สุขेम	53	21 หมู่ 5 ต.บึงบัว อ.วังขามมี จ.พิจิตร
6.	นายสอาด ชัยโชติ	52	11 หมู่ 5 ต.บึงบัว อ.วังขามมี จ.พิจิตร
7.	นางจันทงค์ ทองอินทร์	61	12 หมู่ 5 ต.บึงบัว อ.วังขามมี จ.พิจิตร
8.	นายณัฐนัย มั่นคง	54	13 หมู่ 5 ต.บึงบัว อ.วังขามมี จ.พิจิตร

ชาวไทยมุสลิม บ้านคิยาอูลอิสลาม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิจิตร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่
1.	อิหม่าม ปรีชา เข็นใจ	58	117/1 หมู่ 12 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิจิตร
2.	อิหม่าม มนชัย มัดดียะห์	61	1 หมู่ 4 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิจิตร
3.	อิหม่าม สมชาย มูเนาวเราะห์	68	35 หมู่ 4 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิจิตร
4.	อิหม่าม สุวัฒน์ อาคัม	55	35 หมู่ 4 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิจิตร

ชาวไทยลาวเว้า บ้านป่าหวาย ตำบลหนองปลาไหล อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่
1.	นายหน้าย แดงจันทร์	50	25 หมู่ 2 ต.หนองปลาไหล อ.วังทรายพูน จ.พิจิตร
2.	นางสมบุรณ์ กาชัย	63	51 หมู่ 2 ต.หนองปลาไหล อ.วังทรายพูน จ.พิจิตร
3.	นางเป็ง กาชัย	68	12 หมู่ 3 ต.หนองปลาไหล อ.วังทรายพูน จ.พิจิตร

ชาวไทยยวน บ้านลำประดาใต้ ตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่
1.	นางอรพรรณ ทองวิก	60	21 ต.ลำประดา อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร
2.	นางจ่าปี ดวงธรรม	63	89 ต.ลำประดา อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร
3.	นายชวลิตป์ ชากักดี	65	66 ต.ลำประดา อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร
4.	นางเกษร หนูพิน	63	55 ต.ลำประดา อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร
5.	นายสมศักดิ์ ถนอมศักดิ์	62	23 ต.ลำประดา อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร

ชาวไทยเชื้อสายจีน บ้านตะพานหิน ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน พิจิตร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่
1.	นางประนอม แซ่ลิ้ม	82	121 ต.ตะพานหิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร
2.	นางล้วน แซ่เจี่ย	35	2/7 ต.ตะพานหิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร
3.	นายนกลเล็ก แซ่บ่าง	44	213 ต.ตะพานหิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร
4.	นายสมบัติ แซ่ซึ้ง	53	257 ต.ตะพานหิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร
5.	นางสวย แซ่ลิ้ม	56	112 ต.ตะพานหิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร
6.	นางช่วย แซ่ตัน	58	134 ต.ตะพานหิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร
7.	นางน้อย แซ่อ้อ	65	157 ต.ตะพานหิน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร

ชาวไทยทรงดำ บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลวังโมกข์ อำเภอวังโมกข์ จังหวัดพิจิตร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่
1.	นางสาวคณา ทองพ่อง	71	26 หมู่ 13 ต.วังโมกข์ อ.วังโมกข์ จ.พิจิตร
2.	นายไชยา มาสวัสดิ์	52	71 หมู่ 6 ต.วังโมกข์ อ.วังโมกข์ จ.พิจิตร
3.	นายสวัสดิ์ ไต้ค่อม	60	55 หมู่ 6 ต.วังโมกข์ อ.วังโมกข์ จ.พิจิตร

ชาวไทยอีสาน บ้านหนองบัว ตำบลท้าย อำเภโพนทะเล จังหวัดพิจิตร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่
1.	นายเปริยบ วงษ์นิล	70	6/2 หมู่ 6 ต.ท้าย อ.โพทะเล จ.พิจิตร
2.	นางสมทรง ต้นจิ่ง	61	33 หมู่ 6 ต.ท้าย อ.โพทะเล จ.พิจิตร
3.	นางจรรยา พวงทรัพย์	67	24 หมู่ 6 ต.ท้าย อ.โพทะเล จ.พิจิตร

ชาวไทยพวน บ้านป่าแดง ตำบลหนองพยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่
1.	นายอินทร์ รุ่งเรือง	70	6 หมู่ 5 ต.หนองพยอม อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร
2.	นางลิ้ม เขตจะโปะ	61	51 หมู่ 5 ต.หนองพยอม อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร
3.	นายห้วน ชื่นบุญ	63	44 หมู่ 5 ต.หนองพยอม อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร

ชาวไทยลาวครึ่ง บ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่
1.	นายแก้ว สมบูรณ์	54	23 หมู่ 13 ต.หนองโสน อ.สามง่าม จ.พิจิตร
2.	นายเป้า ทับเถื่อน	63	31 หมู่ 13 ต.หนองโสน อ.สามง่าม จ.พิจิตร
3.	นางปุย จันทร์ศรี	71	51 หมู่ 13 ต.หนองโสน อ.สามง่าม จ.พิจิตร

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต

แบบสัมภาษณ์

ชุมชน..... อำเภอ.....

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์..... เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

บริบทชุมชน

ประวัติความเป็นมา

.....
.....
.....

ลักษณะทางกายภาพ

.....
.....

ลักษณะทางชีวภาพ

.....
.....

ลักษณะประชากร

.....
.....
.....

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

.....
.....
.....

ลักษณะทางสังคม

.....
.....
.....

ภาษา

.....
.....
.....
.....

ความเชื่อ

.....
.....
.....

ประเพณี

.....
.....
.....

วัฒนธรรม

.....
.....
.....
.....

ข้อจำกัด

.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....

หากไปทำกิจกรรมที่กลุ่มอำเภออื่น มีความคิดอย่างไร

.....
.....
.....
.....

แบบสังเกต

การร่วมกิจกรรมชุมชน..... อำเภอ.....

1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

.....
.....
.....
.....

2. การพูดคุยสนทนากัน

.....
.....
.....
.....

3. การทำกิจกรรม

.....
.....
.....
.....
.....

4. การนำเสนอความคิด

.....
.....
.....
.....
.....

5. การแก้ปัญหา

.....
.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร ลิมสุข
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Asst. Prof. Dr. Prayoon Limsuk
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3679900063260
3. ตำแหน่งปัจจุบัน
เงินเดือน (บาท) 46,800 บาท
เวลาที่ใช้ทำวิจัย (ชั่วโมง : สัปดาห์) 15 ชั่วโมง : สัปดาห์
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
สาขาวิชาดนตรีสากล
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
e-mail: yoon_lim@hotmail.co.th
5. ประวัติการศึกษา
กศ.บ. (ดุริยางคศาสตร์สากล) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2527
ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2540
ปร.ด. (ดนตรีวิทยา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2555
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
ดนตรีสากล
ดนตรีชาติพันธุ์
ดนตรีวิทยา
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการ โครงการวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย
 - 7.1 ผู้อำนวยการ โครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย
 - 7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย
 - 7.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน
 - การวิเคราะห์เพลงเพื่อชีวิตวงคาราวาน วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - บทเพลงปฎิวัติในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดุษฎีนิพนธ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม